

Verklarende fiche voor het duurzaam aankopen van **financiële producten**

Datum: november 2020

inhoud

A	Inleiding tot de gids & richtlijnen voor het bestek	3
	1. Over deze productfiche	4
	2. Voor wie is deze fiche?	5
	3. Waarom duurzaam aankopen?	6
	4. Stap voor stap	7
	5. Duurzaamheid in de wetgeving overheidsopdrachten	9
	6. Voorwerp van de opdracht	12
	7. Selectie- & uitsluitingscriteria	13
	8. Gunningscriteria	14
	9. Technische specificaties	16
	10. Bijzondere uitvoeringsvoorwaarden	17
	11. Sociale aspecten in overheidsopdrachten	18
B	Duurzaamheidscontext	19
	1 Scope: financiële producten	20
	2 De wetgeving	23
	3 De markt- enkele facts & figures	26
	4 Trends in de markt	31
	5 De duurzaamheidsimpact	35
	6 Beschikbare keurmerken en ratingagentschappen	40
	7 Stappenplan duurzame financiële producten	48
	8 Bibliografie	53
	9 Bijlage 1: Belangrijke organisaties	54
	10 Bijlage 2: Samenstelling adviesraad	55

deel A

Inleiding tot de gids
& richtlijnen voor het bestek

1

OVER DEZE PRODUCTFICHE

De federale overheid wil haar consumptie meer innovatief, sociaal, ethisch en ecologisch verantwoord maken via haar koopkracht. Op die manier wil zij bepaalde beleidsdoelstellingen realiseren en het goede voorbeeld geven. Deze fiches zijn gericht op het inspireren en informeren van publieke aankopers bij het professioneel verduurzamen van overheidsopdrachten.

De productfiches vormen een instrument van het federale beleid voor duurzaam aankopen zoals uitgebreid werd beschreven in de [omzendbrief van 16 mei 2014 of de meest recente regelgeving](#).

De federale aanbestedende instanties dienen bij het lanceren van een overheidsopdracht rekening te houden met de impact op milieu-, sociale en economische aspecten. Die beoordeling moet ambitieus maar realistisch zijn en zoeken naar een evenwicht tussen de drie pijlers van duurzame ontwikkeling.

Elke productgroep heeft andere impacten en risico's op vlak van duurzaamheid. Deze productfiche legt het accent op de belangrijkste impact die u als aankoper kan realiseren binnen de specifieke productgroep en bieden u achtergrond over de criteria die impact kunnen creëren.

Verder vinden aankopers in deze fiche alle relevante informatie met oog op het verduurzamen van hun bestek: nieuwe trends op de markt, praktische instrumenten en tools, objectieve criteria voor het integreren van duurzaamheid in bestekken en indicaties over mogelijke bewijsvoering door de leveranciers.

Tot slot wil de federale overheid een krachtige inspiratiebron aanbieden aan alle overheden die duurzaamheid willen integreren in hun aankoopprojecten, maar onvoldoende tijd en middelen hebben om dit onderzoek en analysewerk binnen hun eigen diensten te verrichten.

2

VOOR WIE IS DEZE FICHE?

Deze informatie is waardevol voor elke overheidsorganisatie die duurzaamheid stap voor stap wil integreren in haar diverse overheidsopdrachten en aankoopprocessen. De informatie in de fiche is dan ook toegankelijk voor alle professionals actief op vlak van duurzaam aankopen, ongeacht de maturiteit van de organisatie en de rol in het aankoopproces.

Deze fiche is in eerste instantie gericht aan alle aankopers binnen de federale overheid, maar biedt tegelijk waarde aan elke institutionele aankoper onderhevig aan de Belgische wetgeving overheidsopdrachten. De doelgroep is ruim en gaat van regionale, provinciale, lokale overheden tot universiteiten, ziekenhuizen, scholengroepen en culturele of andere gesubsidieerde organisaties.

Meer specifiek is deze fiche toegankelijk voor alle betrokken actoren bij het aankoopproces: beleidsmedewerkers, aankopers, duurzaamheidsexperten, milieuambtenaren, sociale regisseurs, juristen enz.

Deze fiche is toegankelijk voor alle betrokken actoren bij het aankoopproces: beleidsmedewerkers, aankopers, duurzaamheidsexperten, milieuambtenaren, sociale regisseurs, juristen, etc.

Ook meer en meer commerciële aankopers hebben interesse in duurzaam aankopen. Via deze productfiches kunnen potentiële leveranciers inzichten verwerven in hoe de overheid binnen haar aankoopbeleid inzet op duurzaamheid. Het kan hen uiteraard ook inspireren voor het verduurzamen van hun eigen aankoopbeleid.

3

WAAROM DUURZAAM AANKOPEN?

Overheidsaankopen zijn goed voor 14% van het Bruto Nationaal Product in Europa¹. Met deze gigantische koopkracht om duurzame producten, diensten en gebouwen aan te kopen kan de overheid de markt doen verschuiven in de richting van innovatie en maatschappelijk verantwoorde productie en consumptie. Wist u dat uw aankoopdossier een hefboom is voor een duurzame transitie van de economie?

Overheden hebben een belangrijke voorbeeld-functie en zijn vaak de eerste grote aankopers van duurzame producten, diensten en gebouwen. Op die manier steunen zij de verdere ontwikkeling van deze markten.

Duurzaam aankopen helpt overheden ook bij het realiseren van hun strategische doelstellingen. Zo kunnen zij via aankoop bijdragen tot het reduceren van broeikasgassen en negatieve milieupacten, kansen bieden aan mensen die het moeilijk hebben op de arbeidsmarkt of samenwerking mogelijk maken met bedrijven die personen met beperkingen tewerkstellen. Tenslotte kunnen zij extra zuurstof geven aan kleine en middelgrote bedrijven of innovatieve producten en nieuwe (duurzame) business modellen stimuleren als eerste grote klant.

De perceptie dat duurzaam aankopen duurder is vaak niet terecht. Duurzaam aankopen is anders gaan denken over aankoopbehoeften en dit kan leiden tot minder aankopen of anders aankopen, vaak met positieve impact op de totale kost van het aankoopproject.

Vanuit al deze invalshoeken (ecologisch, economisch, sociaal en ethisch) wordt duurzaam aankopen ook wel maatschappelijk verantwoord of strategisch aankopen genoemd.

Laagste totale kost of prijs?

De kost van de gewenste goederen, diensten en werken reikt meestal verder dan enkel de aankoopprijs. In de nieuwe wet van 17 juni 2016 wordt het ook mogelijk om levenscycluskosten mee te nemen in een procedure. Dit zijn de kosten gedurende de levenscyclus van een product, dienst of werk, zoals de aanschafprijs, de gebruikskosten en de kosten volgend uit het einde van de levenscyclus, zoals inzamelings- en recyclingkosten. Het wordt zelfs mogelijk om nog verder te gaan en de kosten die te wijten zijn aan externe milieueffecten mee te nemen. Dit kan indien ze gelinkt zijn aan het voorwerp van de opdracht én objectief meetbaar zijn.

¹ <https://bit.ly/2wPiASn>

4 — STAP VOOR STAP

- 1 voorbereiding
- 2 marktonderzoek
- 3 opmaak bestek

Als aankoper staat u voor de grote uitdaging om duurzaamheid mee te nemen in alle stappen van het aankoopproces. Het is een misvatting dat duurzaam aankopen begint en eindigt met het integreren van duurzaamheidscriteria in een bestek. Duurzaam aankopen is eigenlijk een proces en een andere manier van denken over aankopen. Alles begint met een goede voorbereiding! In het schema vindt u de 3 grote stappen voor u begint met specificeren.

Duurzaam aankopen doet u niet alleen

Verschillende aankoopdiensten organiseren het aankoopproces op een andere wijze. De term 'aankoper' is een overkoepelende term die in de praktijk verwijst naar een samenwerking tussen juridische experts overheidsopdrachten, interne klanten, milieu- en sociale experts enz. Aan het begin van het aankoopproces is het van belang de juiste competenties te verzamelen om samen na te denken over volgende vragen: Wie zijn de klanten van deze opdracht en wat is hun behoefte? Vanuit welk strategisch kader vertrekken we? Welke interne stakeholders beschikken over de juiste expertise op vlak van duurzaamheid en duurzaam aankopen en hoe creëer je intern draagvlak om hen te betrekken?

Hebben we externe expertise nodig om de juiste keuzes te maken en de impact van onze aankoop in kaart te brengen?

Wat is de aankoopbehoefte nu écht?

Het is vaak taboe maar duurzaam aankopen start met de vraag: Wat hebben we nu echt nodig? Nodig uw (interne) klanten uit en denk samen met hen na. Staan ze open om de aankoopbehoefte eens 'out-of-the-box' te bekijken en misschien te herdefiniëren zodat het makkelijker wordt om duurzaam aan te kopen? Hebben we dit wel nodig? Of kunnen we misschien een alternatief product voorstellen dat én innovatiever én duurzamer is? Wie weet kunnen we het product wel huren inclusief een all-in-one dienstverlening?

Ken uw markt

Een duurzaam product specificëren zonder marktverkenning is niet zonder risico's. Het is belangrijk om de ontwikkelingen op de markt te kennen en zicht te krijgen op de oplossingen die reeds beschikbaar zijn bij meerdere leveranciers. Uw potentiële aanbieders kennen de duurzame innovaties in hun eigen sector. Benut deze expertise volop en ga met hen in gesprek.

Specificeren van oplossingen

Aankopers hechten traditioneel veel belang aan technische specificaties. Deze bieden voor de organisatie de 'zekerheid' dat het geleverde product voldoet aan gedetailleerde eisen. Om meer innovatieve en passende oplossingen aan te kopen is het aangewezen meer te denken in functie van een 'oplossing voor de functionele behoeftes'. Een voorbeeld van functioneel specificeren is het aankopen van licht in plaats van verlichtingsinstallaties.

Hoe veilig in gesprek gaan met een leverancier?

Het wordt jammer genoeg te weinig gedaan, maar u mag in dialoog gaan met de markt tijdens de voorbereidingen van een aankoopdossier. Dit kan met individuele aanbieders of via een collectieve marktbevraging. Het is een goede praktijk om zoveel mogelijk marktspeelers op de hoogte te brengen van uw intentie om de markt te bevragen, zodat zij kunnen deelnemen indien zij dat wensen. Een absolute must is het publiek toegankelijk maken van het resultaat van het marktonderzoek: zorg dat iedereen gelijke toegang heeft tot de informatie die u heeft verkregen tijdens de marktdialoog. Dit kan bv. door het publiceren van een verslag dat publiek toegankelijk is of dat bij het bestek wordt toegevoegd.

5

DUURZAAMHEID IN DE WETGEVING OVERHEIDSOPDRACHTEN

De Belgische regelgeving overheidsopdrachten is van toepassing op alle overheden in België en gebaseerd op Europese regelgeving. Op 17 juni 2016 werd een nieuwe wet inzake overheidsopdrachten (Wet OO 2016) goedgekeurd. Deze wetgeving vervangt de wet OO 2006. Hieronder krijgt u een overzicht van de meest relevante wijzigingen met oog op het duurzaam aankopen van goederen, diensten en werken. Voor nieuws inzake de uitvoeringsbesluiten en de details in de wet verwijzen wij naar <http://www.publicprocurement.be/nl>.

Het naleven van milieu-, sociaal en arbeidsrecht (art. 7 Wet OO 2016)

Ondernemers moeten het milieu-, sociaal en arbeidsrecht naleven volgens het Europees Unierecht, nationale recht of collectieve arbeidsovereenkomsten. Nu wordt ook heel expliciet gemaakt dat zij deze wetgeving ook moeten doen naleven door elke persoon die handelt als onderaannemer in welke fase ook en door elke persoon die personeel tewerkstelt voor de uitvoering van de opdracht. Hierbij wordt rechtstreeks verwezen naar internationale conventies zoals de ILO-conventie. Indien de aanbestedende overheid inbreuken vaststelt kan zij desgevallend maatregelen treffen of een inschrijver uitsluiten. **Zie ook verplichte en facultatieve uitsluitingsgronden in de nieuwe wet OO 2016.**

Het voorbehouden van opdrachten (art.15 Wet OO 2016)

De nieuwe wet stelt dat de toegang tot de opdracht voorbehouden kan worden aan sociale werkplaatsen en aan ondernemers die de maatschappelijke en professionele integratie van gehandicapten of kansarmen tot doel hebben, of dat de uitvoering van opdrachten voorbehouden kan worden in het kader van programma's voor beschermde arbeid, mits ten minste dertig procent van de werknemers van deze werkplaatsen, ondernemingen of programma's gehandicapte of kansarme werknemers zijn.

Het grote verschil t.a.v. de vorige wetgeving is dat de verschillende vormen van sociale economie niet langer gedefinieerd zijn, maar dat er hoofdzakelijk met het 30%-criterium wordt gewerkt.

Het gebruik van keurmerken en labels (art. 54 Wet OO 2016)

Labels en keurmerken kunnen een efficiënt instrument zijn om overheidsopdrachten te verduurzamen. Het gebruik van labels zal zich in de toekomst niet langer beperken tot de bewijsfase, want de nieuwe wet bepaalt dat overheden keurmerken kunnen voorschrijven om besteisen te definiëren. Dit betekent concreet dat de aanbestedende overheid een specifiek label of keurmerk voorschrijft ter definitie van de eisen, op voorwaarde dat andere gelijkwaardige keurmerken en andere geschikte bewijsmiddelen ook worden aanvaard. Belangrijk is dat dit zowel toegelaten is in de technische specificaties als in de gunningscriteria en de uitvoeringsvoorwaarden en dat er hiermee nu ook ingezet zal kunnen worden op sociale of andere kenmerken (momenteel ligt de focus vooral op milieukeurmerken). Belangrijke randvoorwaarde is dat het moet gaan om betrouwbare labels en dat de onderliggende keurmerkeisen van het opgelegde keurmerk alleen betrekking moeten hebben op criteria die verband houden met het voorwerp van de opdracht.

Sociale en ecologische gunningscriteria (art. 81 Wet OO 2016)

Ook in de nieuwe wet overheidsopdrachten kunnen sociale aspecten en milieuaspecten via gunningscriteria beoordeeld worden. Daarnaast kan de aanbestedende overheid in de gunningscriteria ook inzetten op een methodologie m.b.t. de bepaling van de levenscycluskosten. Bijzonder belangrijk m.b.t. sociale overwegingen bij overheidsopdrachten is art. 81, §3 die stelt dat het specifieke productieproces en het specifiek proces voor een andere fase van de levenscyclus kunnen beoordeeld worden op basis van een gunningscriterium. Dit biedt veel kansen met oog op het streven naar eerlijke en duurzame handel en het respect van de arbeidsvoorwaarden en mensenrechten in de keten.

Methodologie voor levenscycluskosten (art. 82 Wet OO 2016)

De nieuwe wet stimuleert het gebruik van een methodologie voor het berekenen van de levenscycluskosten. Het basisuitgangspunt is dat het criterium 'prijs' niet enkel verband houdt met de kost van de verwerving, maar met alle kosten die gepaard gaan met het gebruik van het verworven werk/product/dienst. Dit gaat zowel over de verwervingskosten, de gebruikskosten (zoals kosten voor verbruik van energie), kosten voor onderhoud en kosten verbonden aan het einde van de levenscyclus (zoals kosten voor ophaling, ontmanteling of recyclage). De wet laat wellicht ook toe om 'externaliteiten' mee te nemen in de opdracht (CO₂-uitstoot, watervervuilingskosten) voor zoverre deze objectief meetbaar en te moneteriseren zijn.

De nieuwe wetgeving stuurt aan op de ontwikkeling van gemeenschappelijke berekeningsmethoden voor levenscycluskosten, bijvoorbeeld op Europees, nationaal of regionaal niveau.

Innovatie en Innovatiepartnerschap (art. 40 Wet OO 2016)

In enkele gevallen wenst de overheid specifieke innovatieve oplossingen die nog niet op de markt beschikbaar zijn. In de nieuwe wet is een mogelijkheid opgenomen van 'innovatiepartnerschap' waarbij de aanbestedende overheid aangeeft in de opdrachtdocumenten dat er behoefte is aan innovatieve producten, diensten of werken, en dat met de aanschaf van reeds op de markt beschikbare producten, diensten of werken niet in die behoefte kan worden voorzien. Een innovatiepartnerschap dient te zijn gericht op de ontwikkeling van innovatieve producten, diensten of werken en dient gevolgd te worden door de aankoop van de daaruit resulterende innovaties, mits deze voldoen aan de prestatieniveaus die tussen de aanbestedende overheid en de deelnemers zijn afgesproken. Let op: het is geen evidentie om prestatieniveaus en maximumprijzen te bepalen voor oplossingen die nog niet bestaan!

Los van het innovatiepartnerschap is het mogelijk om innovatie reeds met meer courante methoden in overweging te nemen. Het marktverkennd onderzoek is wel het meest voor de hand liggend, maar ook onderhandelingsprocedures of het werken met varianten bieden mogelijkheden om innovatie te stimuleren.

Energie-efficiëntieprestaties (art. 168. Wet OO 2016)

Via de nieuwe wetgeving overheidsopdrachten wordt het verwerven van producten, diensten en gebouwen met hoge energie-efficiëntieprestaties aangemoedigd en in sommige gevallen verplicht. Belangrijke randvoorwaarde is dat de hoge eisen op vlak van energie-efficiëntie in overeenstemming moeten zijn met de principes van voldoende concurrentie, kosteneffectiviteit, de economische haalbaarheid, de duurzaamheid en de technische geschiktheid. Ook worden aanbestedende overheden gestuurd naar het overwegen van energieprestatiecontracten bij het plaatsen van opdrachten voor diensten met oog op het realiseren van energiebesparingen op de lange termijn. Het KB van 13 juli 2014 breidt de energie-efficiëntieverplichtingen bij overheidsopdrachten van gebouwen uit naar een hele lijst van bijkomende producten en diensten.

Voor meer informatie over de huidige en nieuwe wet overheidsopdrachten ga naar:
<http://gidsvoorduurzameaankopen.be/nl/juridische-achtergrond>

6

VOORWERP VAN DE OPDRACHT

Het voorwerp van de opdracht is de ‘titel’ of het ‘onderwerp’ van de opdracht. Dit moet potentiële inschrijvers overtuigen om de aankondigingsdocumenten en/of het bestek te openen. Hier moet reeds duidelijk gemaakt worden dat het om een duurzame opdracht gaat, gezien alle andere bepalingen in het bestek steeds verwijzen naar de omschrijving van het voorwerp van de opdracht.

De omschrijving van het voorwerp bij een duurzame opdracht is best zo transparant mogelijk over het duurzame karakter van de opdracht. Zo zijn de potentiële inschrijvers meteen op de hoogte van de doelstellingen van de aanbestedende overheid.

Voorwerp van opdracht in de context van het beleid van de organisatie.

“<.....> (naam van de openbare overheid) hecht belang aan de milieuzorg en de sociale aspecten. Dit wordt verklaard in haar <strategisch beleid>, <missie>, <aankoopbeleid>, ...”

Het werkt sterk sensibiliserend.

Door het voorwerp van de opdracht duurzaam te maken nemen overheidsaankopers het voortouw. De markt merkt deze toename in duurzame opdrachten op. Dit signaal kan ervoor zorgen dat de markt meer en meer gaat investeren in duurzame producten en bedrijfsprocessen om zo een goede kans te maken op het binnenhalen van overheidsopdrachten. Hoe meer bedrijven inzetten op duurzaamheid, hoe groter het aantal inschrijvers wordt en hoe competitiever de markt. Dit heeft dan weer een positief effect op de prijs voor duurzame producten en diensten.

Het is stimulerend voor pioniers.

Het integreren van duurzaamheid in het voorwerp van de opdracht is ook een beloning voor die bedrijven die een pioniersrol opnemen en echte voortrekkers zijn op vlak van duurzaamheid. De kans dat zij de opdracht binnenhalen is namelijk veel groter dan voor bedrijven die zich nog moeten omschakelen naar meer duurzame productiemethodes of die nog aan het begin staan van een integratie van duurzame producten in hun catalogus.

Het is noodzakelijk voor de opmaak van het duurzame bestek.

Alle eisen die verder opgenomen worden in het bestek worden gelinkt met het voorwerp van de opdracht. De wetgeving is hier heel duidelijk over: de criteria opgenomen in het bestek dienen verband te houden met het voorwerp van de opdracht.

7

SELECTIE- & UITSLUITINGSCRITERIA

De selectiecriteria hebben uitsluitend betrekking op de leverancier en staan dus los van de eigenschappen van de producten, diensten of werken die worden aangekocht, de wijze van gunning van de opdracht, de uitvoering van de opdracht enz. De grote vraag is hier: welke potentiële leveranciers krijgen toegang tot de opdracht?

Welke selectiecriteria zijn relevant?

Selectiecriteria worden gebruikt om niet geschikte potentiële opdrachtnemers uit te sluiten of om geschikte opdrachtnemers te selecteren die toegang krijgen tot de opdracht. Selectiecriteria zijn echter sterk gereguleerd door de wetgeving overheidsopdrachten, de keuze is dus gelimiteerd. Hieronder volgen enkele opties om duurzaamheid te laten doorwegen bij het selecteren van geschikte leveranciers:

Een overheid kan potentiële opdrachtnemers uitsluiten indien sprake is van ernstige overtreding op vlak van sociale en/of milieuwetgeving.

Verder kunnen eisen opgelegd worden die de geschiktheid van een potentiële opdrachtnemer beoordelen en bepalen of die in staat is de duurzame opdracht uit te voeren. Heeft de potentiële opdrachtnemer al ervaring met duurzame opdrachten? Welke maatregelen neemt hij op vlak van milieubeheer? Hoe worden de sociale risico's beheerd doorheen de keten?

Voor het bepalen van de geschiktheid van de leverancier kan gevraagd worden naar referenties waarbij duidelijk wordt gepeild naar de duurzaamheidsaspecten van de referentieopdrachten. Zo kan u partijen uitsluiten die nog geen enkele ervaring hebben met duurzaamheid.

Er moet echter telkens nagedacht worden over de relevantie van de selectiecriteria en de proportionaliteit in functie van de grootte en de duurtijd van de opdracht. Zo heeft het geen zin om bewijs te vragen van een milieubeheersysteem in een kleine opdracht, omdat de inspanning om het certificaat voor het milieubeheersysteem te verkrijgen disproportioneel zwaar is in vergelijking met de grootte van de opdracht.

Voor gedetailleerde informatie over milieubeheersystemen, zie <http://gidsvoorduurzameaankopen.be/nl/milieu/milieubeheer>.

Voor gedetailleerde informatie over de juridische achtergrond van het integreren van selectiecriteria bij overheidsopdrachten, zie <http://www.publicprocurement.be/nl>.

Uitsluitingscriteria

De niet-naleving van de milieu- en sociale wetgeving, die het voorwerp is geweest van een definitief vonnis of een beslissing met een gelijkwaardig effect, kan beschouwd worden als een overtreding met betrekking tot het professionele gedrag van de betrokken economische operator, of een ernstig vergrijp dat het mogelijk maakt de betrokken partij uit te sluiten van de mededinging voor het contract.

Ref.: Art. 56 en 57 van Richtlijn 2014/24/EU en Art. 80 van Richtlijn 2014/25/EU

8

GUNNINGSCRITERIA

Gunningscriteria zijn criteria die het mogelijk maken om offertes objectief te vergelijken op basis van bv. prijs, kwaliteit en esthetiek, maar ook op vlak van sociale en ecologische duurzaamheid en innovatie. Gunningscriteria worden beoordeeld via een score of een gewicht en op die manier wordt een objectieve vergelijking gemaakt tussen de aanbieders. Eén belangrijke voorwaarde: gunningscriteria moeten gelinkt zijn met het voorwerp van de opdracht en moeten objectief meetbaar zijn! Het opnemen van 'duurzaamheid' als gunningscriterium is dus niet concreet genoeg én niet objectief meetbaar.

Gunningscriteria toegepast in de praktijk

Gunningscriteria voorbeeld	Gewicht
1. Prijs Berekening (bv.): $\text{Laagst opgegeven prijs} / \text{opgegeven prijs} \times 0,60$	60%
2. Milieucriteria (De aanbestedende overheid verduidelijkt verder de gewichten die gegeven zullen worden aan de onder deze tabel vermelde criteria) Berekening (bv.): $\text{Totaal gescoorde punten} / \text{maximum aantal te scoren punten} \times 0,35$	35%
3. ...	5%

In de hierboven vermelde tabel zal het gewicht dat aan de milieucriteria wordt toegekend vastgesteld worden door de inkoper naar gelang de specifieke aanbesteding. Vertegenwoordigers van diverse sectorfederaties herinneren er vaak aan om dit gewicht niet te onderschatten, om duurzaamheid in de toekenningsfase sowieso een kans te geven.

Gebruik van labels en aanverwante criteria:

Criteria opgenomen in dit document en in een label zijn steeds een momentopname. Deze worden continu gereviseerd om de meest recente marktevoluties te volgen en het wordt bijgevolg aanbevolen om de laatste stand van zaken op vlak van lastenboek te consulteren op de website van het label zelf.

Een keurmerk kan zowel gebruikt worden als (bewijsvoering) voor technische criteria als voor gunningscriteria. In het eerste geval geldt dit als minimale eis, in het tweede geval kunnen extra punten verdiend worden bij het voldoen aan de uitgeschreven onderliggende criteria van het keurmerk. Artikel 54 van de wet overheidsopdrachten van 17 juni 2016 geeft een uitgebreid overzicht van de wijze waarop u naar keurmerken kunt verwijzen in een bestek. De meest algemene en juridisch correcte manier bestaat er in de technische eisen die u wenst te benadrukken (en die verband houden met het voorwerp van opdracht) op te nemen in (een bijlage) aan het bestek. Vervolgens vermeldt u dat een bepaald keurmerk of een set van keurmerken (of gelijkwaardig) als mogelijk bewijs op de naleving van de technische eis(en) voldoet. Neem gelijkwaardig bewijsmateriaal mee in overweging.

Het is ook mogelijk om een kruisverwijzing tussen technische specificaties en gunningscriteria te maken:

Bijvoorbeeld:

- Technische eis:
Eventuele papieren handleidingen bij het product zijn gedrukt op papier met minstens 70% gerecycleerde vezels of vezels uit duurzaam beheerde bossen (op basis van aanwijzingen op het FSC of PEFC label of gelijkwaardige labels).
- Gunningscriterium:
Indien meer dan 70% van de vezels van de eventuele papieren handleidingen van gerecycleerde oorsprong of uit duurzaam beheerde bossen is (zie technische eis), dan kunt u extra punten krijgen (op basis van aanwijzingen op het FSC of PEFC label of gelijkwaardige labels).

9

TECHNISCHE SPECIFICATIES

Onder de technische specificaties worden de kenmerken of eigenschappen beschreven waaraan het product of de dienst minimaal dient te voldoen. Dit vormt een grote opportuniteit voor duurzaamheid, want hier stellen we de duurzame of technische eisen op van het product, de dienst of het werk. Keurmerken en certificaten zijn een eenvoudige en veelgebruikte methode om aan te tonen dat aan de technische specificaties is voldaan. Ze kunnen ook gebruikt worden als bron voor het zoeken naar technische kenmerken die opgenomen kunnen worden in het bestek.

Let op!

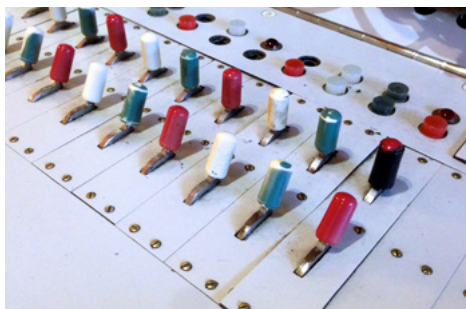
Zijn uw verplichte criteria marktconform?

Wat is een betrouwbaar label?

Keurmerken zijn voor aanbestedende diensten een handig instrument om op een snelle manier te oordelen of een product voldoet aan een aantal milieu- of sociale eisen. Nochtans bestaat er een wildgroei aan keurmerken en is het niet toegelaten om zomaar elk keurmerk in te zetten in het kader van overheidsopdrachten. De wetgeving overheidsopdrachten omschrijft daarom de voorwaarden waaraan een keurmerk moet voldoen. Alle in de gids vermelde keurmerken voldoen aan de eisen van de wetgeving. Voor meer informatie over keurmerken, zie <http://gidsvoorduurzameaankopen.be/nl/milieu/keurmerken>.

10 — BIJZONDERE UITVOERINGSVOORWAARDEN

Uitvoeringsvoorwaarden dienen door de opdrachtnemer gerespecteerd te worden tijdens de uitvoering van de opdracht. Uitvoeringsvoorwaarden zijn een ideaal instrument om opdrachtnemers aan te zetten om te investeren in duurzaamheid tijdens de volledige duur van de opdracht. Er moet een link zijn met het voorwerp van de opdracht, maar uitvoeringsvoorwaarden kunnen betrekking hebben op de leveringsvoorwaarden, de (sociaal of ecologisch verantwoorde) productiewijze, duurzaam HR-beleid, enz.

“ *U, als aankoper, heeft een belangrijke hefboom voor duurzaamheid in handen: koopkracht.*”

**Jo Versteven, expert duurzame overheidsopdrachten,
Federaal Instituut voor Duurzame Ontwikkeling**

11

SOCIALE ASPECTEN IN OVERHEIDSOPDRACHTEN

Aanbestedende diensten kunnen op verschillende manieren rekening houden met sociale en ethische overwegingen in overheidsopdrachten.

Het betreft het respecteren van de nationale, Europese en internationale sociale wetgeving, het bevorderen van gelijke kansen voor mannen en vrouwen en culturele diversiteit, het bepalen van technische eisen die een (betere) toegankelijkheid voor mensen met een handicap toelaten, het inschakelen van minder gekwalificeerde doelgroepen en werklozen (kansengroepen), het respecteren van de conventies van de Internationale Arbeidsorganisatie en van de mensenrechten, fatsoenlijke arbeidsomstandigheden, het rekening houden met aanvaardbare lonen (IAO-conventie nr. 94) bij de gunning van de opdracht, het rekening houden met duurzame handelspraktijken, het rekening houden met de sociale gevolgen van productieprocessen in de hele levenscyclus van een product of een dienst, het treffen van de nodige maatregelen om de deelname van beschutte werkplaatsen (maatwerkbedrijven) en sociale inschakelingsondernemingen aan te moedigen, het zorgen voor voldoende opleiding, veiligheidsinstructies ... voor het personeel.

Voor aankopers is het echter wel belangrijk om hiermee op een gepaste manier rekening te houden. De overwegingen kunnen namelijk, afhankelijk van hun aard, pas tijdens bepaalde fases van de aanbestedingsprocedure worden meegewogen.

Voor gedetailleerde informatie over deze sociale en ethische aspecten en hun toepassing in overheidsopdrachten, gelieve de website te raadplegen op:

<http://gidsvoorduurzameaankopen.be/nl/sociale-aspecten>

deel B

Duurzaamheidscontext

1

SCOPE: FINANCIËLE PRODUCTEN

Duurzaam beleggen heeft de afgelopen jaren aan populariteit gewonnen en wordt meer en meer geïntegreerd in het aanbod van financiële spelers op de markt. Of het nu gaat om het beperken van risico's, het bijdragen aan positieve verandering in onze economie of het kiezen voor klimaatvriendelijke beleggingen, steeds meer investeerders- institutionele en individuen- nemen ecologische, sociale en bestuurlijke (of ESG) factoren op in hun investeringsbeslissingen. Vooral institutionele beleggers kunnen hier een voorbeeldfunctie aannemen door bewust te kiezen voor duurzame financiële producten.

Financiële directeurs hebben echter niet steeds de mogelijkheid om een goed marktonderzoek uit te voeren. Dit document bevat marktinformatie, trends, tools en labels die institutionele beleggers kunnen ondersteunen in het verduurzamen van hun financiële portefeuille.

Deze fiche heeft betrekking op duurzame financiële producten voor institutionele beleggers: beleggingen (waaronder obligaties en aandelen), verzekeringen en leningen. Deze producten worden aangeschaft om financieel rendement te verkrijgen (aandeel of obligatie), of dienen te behoeden voor een financiële tegenslag (verzekering). Een aandeel is een winstbewijs in een organisatie en een obligatie is een lening aan een onderneming of een overheid.

Duurzame financiering verwijst naar elke vorm van financiële dienstverlening waarbij criteria op het gebied van duurzaamheid, milieu, maatschappij en goed bestuur in de bedrijfs- of beleggingsbeslissingen geïntegreerd worden. Voorbeelden zijn: duurzame fondsen, groene obligaties, **impact investing**, microfinanciering, actief eigenaarschap ...

Duurzame financiering kenmerkt zich door een afweging tussen het financiële rendement, de impact op de maatschappij en het milieu¹. Dit betekent dat duurzaamheid bij financiële producten meestal breed wordt gedefinieerd en zowel ecologische, sociale als economische criteria worden meegenomen.

Wij definiëren de geselecteerde financiële producten als volgt:

- Duurzaam beleggen (aandelen of uitlenen via obligaties): het investeren in duurzame beleggingsportefeuilles. In een beleggingsproduct kunnen meerdere aandelen of obligaties of een mix van beide worden opgenomen. Met beleggingsproducten wordt voornamelijk verwezen naar Instellingen voor Collectieve Belegging (ICB's), beter gekend als beveks en de gemeenschappelijke beleggingsfondsen. Daarnaast worden ook levensverzekeringsproducten met gewaarborgd rendement (tak 21) of gekoppeld aan beleggingsfondsen (tak 23) opgenomen.
- Duurzaam verzekeren: het nemen van een verzekering waarvan de betaalde premies worden geïnvesteerd in duurzame beleggingsportefeuilles of worden gestort op een duurzame bankrekening.
- Duurzaam lenen: waarbij een (economisch interessantere) lening wordt toegekend op basis van de positieve ecologische, sociale of maatschappelijke impact de investering heeft.

1 (Schoenmaker & Schramade, 2018)

Deze fiche heeft als doelgroep de institutionele belegger. Met **institutionele belegger** bedoelen wij instellingen die de beschikking krijgen over gelden die ze moeten beleggen en de taak op zich nemen pensioenvorming te verzekeren of particuliere beleggers mogelijkheden te bieden tot beleggen met een gewenst risicoprofiel. Tot de institutionele beleggers worden gerekend: pensioenfondsen, verzekeraars en beleggingsinstellingen. Omdat ze grote kapitalen beheren zijn ze belangrijke marktspelers.

De focus van deze fiche ligt op **duurzaam beleggen**, waarbij duurzaam verzekeren ook kort wordt besproken.

De fiche duurzame financiële producten (versie 2.0.) is het resultaat van

- Deskresearch op vlak van duurzame financiële producten
- Een bevraging bij institutionele beleggers en financiële instellingen
- Extra marktconsultatie via een adviesraad² die drie keer heeft plaatsgevonden in 2020.

Duurzame financiële producten en duurzaam aankopen

Duurzame financiële producten ressorteren onder de financiële sector en behoren niet tot de traditionele productgroepen voor duurzame aankopen. Het zijn vaak ook niet aankopers maar financiële directeurs of ander financiële professionals binnen de overheid die de beslissing nemen voor het samenstellen van de beleggingsportefeuille binnen hun organisatie. Deze 'productgroep' of 'sector' heeft een eigen terminologie en een eigen manier om duurzaamheid te definiëren en te controleren.

Hieronder beschrijven we kort hoe duurzaam beleggen wordt omschreven en wat **Ecologische, sociale en bestuurscriteria** (ESG) en **Maatschappelijk Verantwoord Investeren** (MVI) betekent in de wereld van duurzame financiële producten.

Definitie³ van duurzaam beleggen

Bij duurzaam beleggen wordt er niet uitsluitend gekeken naar het financieel aspect. Het is mogelijk om door middel van extra-financiële criteria te beoordelen hoe bedrijven, landen en publieke instellingen rekening houden met milieu (E, environment), sociale prestatie (S, social) en goed bestuur (G, governance) - ofwel ESG. Het meenemen van ESG-factoren is een van de meest aanvaarde benaderingen om duurzaam te beleggen. Het meenemen van ESG-criteria wordt dan ook als een minimale vereiste beschouwt indien we duurzame beleggingsproducten willen selecteren.

Ecologische, sociale en bestuurscriteria (ESG)

In de investeringswereld wordt veelal gesproken over 'ESG' in plaats van 'duurzaamheid' of 'MVO' (Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen). Deze afkorting staat voor Environmental, Social & Governance.

Ecologische, sociale en bestuur criteria (ESG) zijn een reeks normen (of criteria) die beheerders van financiële producten hanteren voor het bepalen van duurzaamheidsprestatie van een specifiek bedrijf waarin geïnvesteerd wordt. Het houdt in dat factoren als bijvoorbeeld energieverbruik, klimaat, beschikbaarheid van grondstoffen, gezondheid, veiligheid en goed ondernemingsbestuur worden meegewogen bij de selectie en het beheer van investeringen in bedrijven.

2 Samenstelling adviesraad zie [bijlage 2](#).

3 MIRA-studie 2019, Forum Ethibel.

Ecologisch (E) staat voor het minimaliseren van negatieve ecologische impact zoals klimaatverandering, CO₂-uitstoot, watergebruik en afvalverwerking. Sociaal (S) staat voor de sociale en maatschappelijke impact, zoals mensenrechten, arbeidsomstandigheden, eerlijke handelspraktijken, etc. Governance (G) staat voor goed bestuur. Het gaat om zaken als diversiteit in het bestuur, beloningsbeleid, aandeelhoudersbescherming en boekhoudkundige transparantie.

Maatschappelijk Verantwoord Investeren - MVI

Duurzaam investeren, oftewel ethisch, sociaal of maatschappelijk verantwoord investeren, of socially responsible investing (SRI), gaat om investeringsvormen die niet enkel voldoen aan financiële criteria (zoals rentabiliteit, winstgevendheid en risico), maar ook aan sociale, ethische en ecologische criteria. Duurzame beleggingsfondsen beoordelen een belegging dus zowel op vlak van economische performantie maar ook op vlak van ecologische en sociale performantie en op vlak van goed bestuur. Ook ethische aspecten zoals het weren van investeringen in wapenhandel of tabaksindustrie vallen onder de noemer van maatschappelijk verantwoord investeren.

2 — DE WETGEVING

1. De Europese taxonomie: Naar een Europees kader voor duurzame financiële producten

Als antwoord op het gebrek aan gestandaardiseerde definities op vlak van groene, ethische en duurzame fondsen hebben de Europese instellingen een Europese taxonomie goedgekeurd voor het bepalen van de spelregels betreffende de duurzaamheid van financiële producten.

Met ‘taxonomie’ wordt een geharmoniseerd classificatiesysteem bedoeld waarbinnen bepaald kan worden of een financieel product (of de economische activiteiten waarin wordt geïnvesteerd) al dan niet duurzaam is. Dit classificatiesysteem wordt een van de belangrijkste onderdelen van de Europese ESG-regelgeving (Environmental, Social, Corporate governance) Het kadert eveneens binnen de Europese Green Deal die Europa klimaatneutraal wil maken tegen 2050.

De taxonomie- goedgekeurd op 18 juni 2020- zal geleidelijk aan het Europees standaardkader worden voor alle investeerders en kredietbeoordelingsbureaus van beleggingsbeheerders. De classificering kan leiden tot een consistente categorisering van alle milieuvriendelijke beleggingsproducten en-activiteiten.

Volgens de Verordening (EU) 2020/852⁴ moeten “alle marktdeelnemers die financiële producten beschikbaar stellen” informatie verschaffen over de vraag hoe en in welke mate zij de criteria voor (ecologisch) duurzame economische activiteiten gebruiken om de (ecologische) duurzaamheid van hun beleggingen te bepalen. De verordening stelt ook de criteria vast om uit te maken of een economische activiteit als ecologisch duurzaam kan worden beschouwd, met het oog op het bepalen van de mate waarin een belegging ecologisch duurzaam is. Hiermee kan greenwashing worden tegengegaan.

Greenwashing

Met ‘greenwashing’ wordt in de praktijk bedoeld waarbij een oneerlijk concurrentievoordeel wordt verkregen door een financieel product als milieuvriendelijk in de markt te zetten, terwijl het in feite niet aan elementaire milieunormen voldoet.

4 Verordening (EU) 2020/852 van het Europees Parlement en de Raad van 18 juni 2020 betreffende de totstandbrenging van een kader ter bevordering van duurzame beleggingen en tot wijziging van Verordening (EU) 2019/2088 (Voor de EER relevante tekst)
<https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2020/852/oj>

2. Financiële producten in de Wet inzake overheidsopdrachten

Deze fiche is niet juridisch van aard maar wil toch inzicht geven in de basisregels op vlak van toepassing van de wetgeving overheidsopdrachten.

Er heerst op dit moment (herfst 2020) een onduidelijkheid over de juridische regelgeving voor institutionele beleggers en het al dan niet toepasselijk zijn van de wetgeving overheidsopdrachten bij het voeren van een marktonderzoek en het selecteren van financiële producten die met publieke middelen worden gefinancierd.

Eerst en vooral dienen we een onderscheid te maken tussen het type financieel product. Gezien de scope van deze fiche benadrukken we het onderscheid tussen enerzijds beleggingen en leningen, en anderzijds verzekeringen.

Voor wat betreft **‘verzekeringen’** dient de wetgeving overheidsopdrachten gevolgd te worden. Verzekeringen vormen voor bepaalde federale, regionale, provinciale en lokale besturen een grote uitgave die de drempelbedragen van de regelgeving inzake overheidsopdrachten vaak overschrijden. Elke overheidsorganisatie heeft o.a. een arbeidsongevallenverzekering, een verzekering burgerlijke aansprakelijkheid, een brandverzekering, een autoverzekering enz. In een circulaire van de Vlaamse overheid⁵ wordt vermeld dat het correct gebruik van de wetgeving overheidsopdrachten de aanbestedende overheid toelaat om betere prijzen en voorwaarden te bedingen.

Artikel 28 §1, 5° en 6° Wet 17 juni 2016 inzake overheidsopdrachten:

Artikel 28 §1, 5° en 6° Wet 17 juni 2016 inzake overheidsopdrachten:

Art. 28. § 1. Vallen niet onder de toepassing van deze wet, onder voorbehoud van paragraaf 2, de overheidsopdrachten voor diensten betreffende:

5° financiële diensten betreffende de uitgifte, aankoop, verkoop en overdracht van effecten of andere financiële instrumenten, als bedoeld in richtlijn 2004/39/EG van het Europees Parlement en de Raad van 21 april 2004 betreffende markten voor financiële instrumenten, tot wijziging van de Richtlijnen 85/611/EEG en 93/6/EEG van de Raad en van Richtlijn 2000/12/EG van het Europees Parlement en de Raad en houdende intrekking van Richtlijn 93/22/EEG van de Raad, alsmede door de centrale banken verleende diensten en activiteiten die zijn uitgevoerd in het kader van de Europese Faciliteit voor financiële stabiliteit en het Europees Stabiliteitsmechanisme;

6° leningen, al dan niet in samenhang met de uitgifte, de aankoop, de verkoop of de overdracht van effecten of andere financiële instrumenten;

5 Omzendbrief KB/ ABB 2019 /1 van de Vlaamse regering van 25 januari 2019.

Niet alle financiële producten vallen dus onder de wetgeving overheidsopdrachten. Voor wat betreft de beleggingen en de leningen geldt een uitzondering zoals vermeld in artikel 28 §1, 5° en 6° Wet 17 juni 2016 inzake overheidsopdrachten⁶. Deze paragraaf omvat met name een aantal specifieke uitsluitingen⁷ voor opdrachten van diensten.

Volgens dit artikel 28 § 1, 5° en 6° van de Wet van 17 juni 2016 zijn zowel de uitgifte van effecten⁸ of andere financiële instrumenten én leningen uitgesloten van de toepassing van de wetgeving overheidsopdrachten.

6 De wetgeving overheidsopdrachten kan u raadplegen via https://www.publicprocurement.be/sites/default/files/documents/2016_06_17_loi_marches_publics_wet_overheidsopdrachten_v_2019_0.pdf

7 Voor geïnteresseerden in de details van de uitsluitingsgronden kan men ook meer informatie vinden in bijlage IC van de Europese regelgeving via het publicatieblad van de Europese Unie: [L 145/42 NL Publicatieblad van de Europese Unie 30.4.2004](#). Hier wordt een lijst opgesomd waar alle financiële producten die uitgesloten zijn van de wetgeving overheidsopdrachten worden vermeld. Het gaat onder andere over financiële producten zoals effecten en geldmarktinstrumenten en deelname in instelling voor collectieve belegging zijnde de beleggingsproducten in scope voor deze fiche.

8 Effecten is de verzamelnaam voor financiële producten zoals aandelen, obligaties, termijnrekeningen, etc.

3

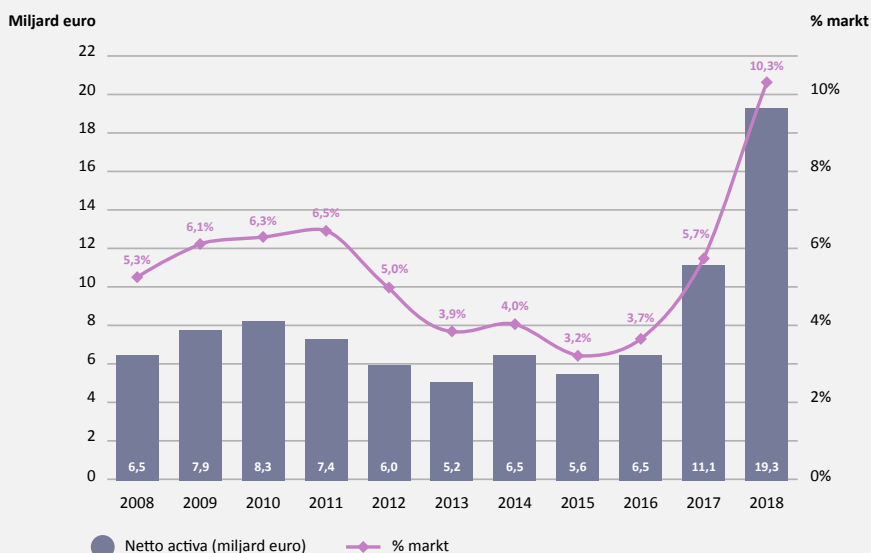
DE MARKT - ENKELE FACTS & FIGURES

1. Het 'glazen plafond' van duurzame beleggingen is doorbroken

Het totaal belegde volume in duurzame beleggingsproducten stijgt naar een nieuwe recordhoogte. Volgens de meest recente cijfers over duurzame financiële producten zien we een snel stijgend aandeel van de duurzaam beheerde beleggingsproducten ten opzichte van het totaal volume aan beleggingsproducten. In 2019⁹ kenden we een recordjaar. Toen steeg het aandeel duurzame beleggingsproducten van 14,94 % naar 22,11 % t.o.v. het totale aantal beleggingen. Het nieuwe Belgische duurzaamheidslabel 'Towards Sustainability' is mogelijk een van de drijfveren van deze ongeziene stijging.

Ontwikkeling netto activa duurzame en maatschappelijk verantwoorde investeringen in België

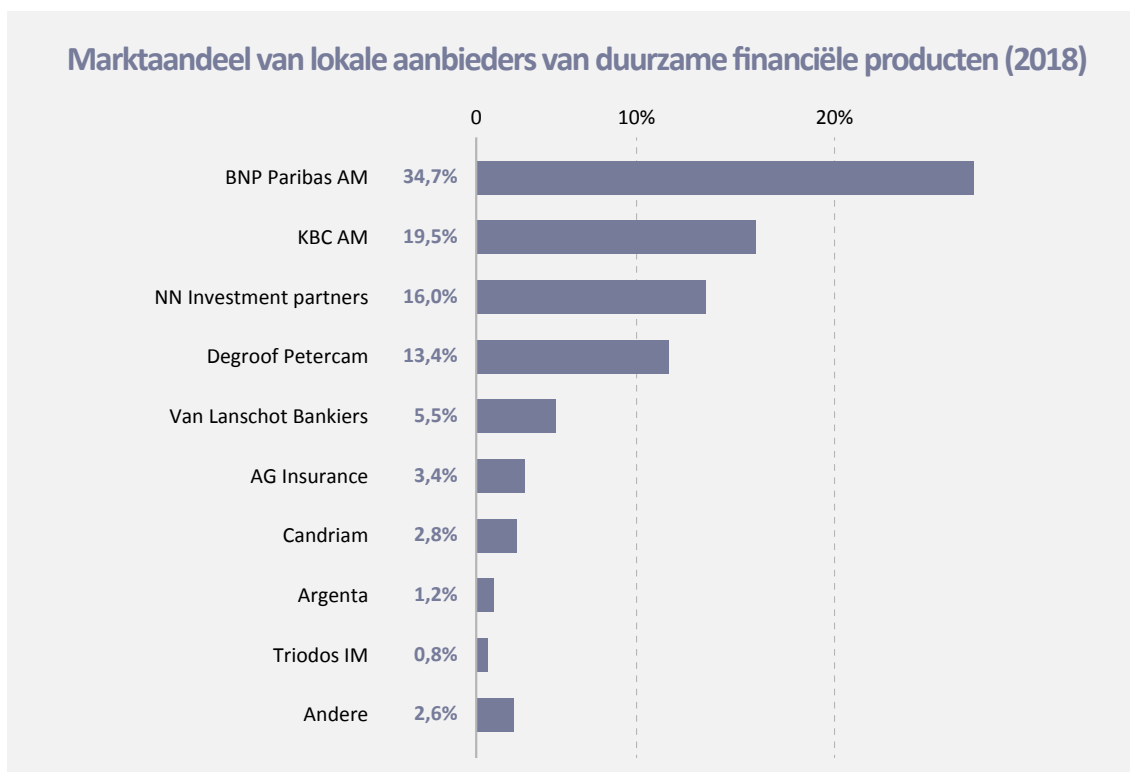

Als we gaan kijken naar het reële belegde volume zien we dat duurzaam beleggen in België zelfs meer dan verdubbeld is de voorbije 5 jaar: In 2016 werd 6,46 miljard euro belegd in duurzame beleggingsproducten, terwijl dat in 2018 was gestegen tot 19,28 miljard euro (Figuur 1).

Relatief gezien, dus ten opzichte van de totale beleggingsportefeuille in België, is de omvang nog wel beperkt. Uit gegevens van de Nationale Bank (2018) blijkt namelijk dat de totale Belgische beleggingsportefeuille een waarde heeft van 207 miljard euro. Dit betekent dat ongeveer 10% hiervan in 2018 duurzaam werd belegd.

Van het totale bedrag aan duurzaam beheerd vermogen is BNP Paribas AM de duidelijke marktleider. Op de tweede en de derde plaats kunnen we KBC AM en Degroof Petercam terugvinden.

Figuur 1 – Ontwikkeling netto activa duurzame en maatschappelijk verantwoorde investeringen in België (2008-2018) - Bron: (BEAMA, 2019)

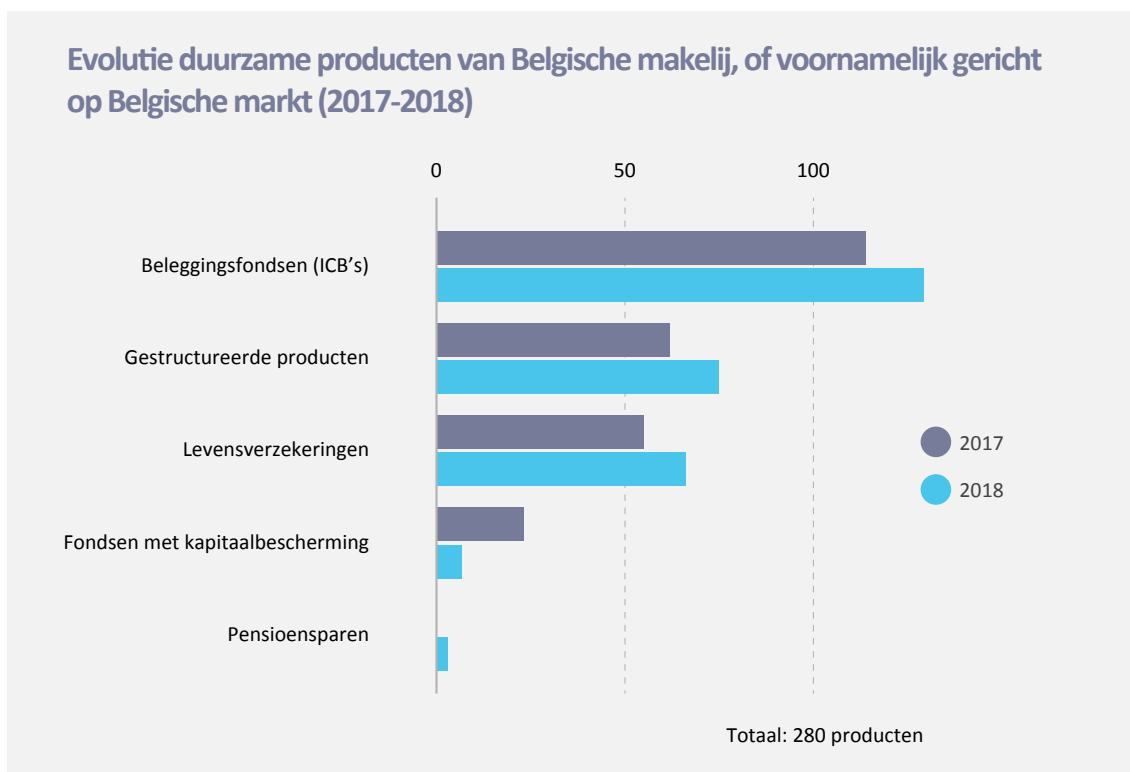
Figuur 2 – Marktaandeel van lokale aanbieders van duurzame financiële producten (2018)
Bron: MIRA op basis van Forum Ethibel vzw en Universiteit Antwerpen

Als we even kijken naar de evolutie van het aantal aangeboden duurzame beleggingsproducten zien we een continue stijging tot 2011 (359 aangeboden duurzame beleggingsproducten). Daarna bleef het aantal aangeboden producten dalen tot en met 2016 (met nog maar 267 duurzame beleggingsproducten). Vanaf 2017 is het aantal duurzame beleggingsproducten opnieuw beginnen stijgen tot en 514 producten in 2019. We durven stellen dat we door de Europese taxonomie enkel nog een verdere stijgende lijn zullen kunnen waarnemen in de toekomst.

Evolutie duurzame financiële producten

Als we dan kijken naar de evolutie op vlak van type duurzame producten zien we in figuur 4 dat bijna alle type beleggingsproducten ten opzichte van 2017 zijn gestegen, uitgezonderd fondsen met kapitaalbescherming. De grootste toename is waar te nemen bij de ICB's. In 2018 zijn er 66 duurzame levensverzekeringen aangeboden, wat een stijging is van meer dan 10%. Op vlak van pensioenspaarfondsen zien we dat er maar 3 beschikbaar zijn.

Wellicht de meest interessante categorie voor institutionele beleggers, omwille van het lage risicoprofiel, zijn de fondsen met kapitaalbescherming. Deze zijn echter afgenomen van 23 producten in 2017 naar 7 in 2018. Dit geeft echter een vertekend beeld, want het belegde volume in deze producten is toegenomen.

Figuur 3 – Evolutie duurzame producten van Belgische makelij, of voornamelijk gericht op Belgische markt (2017-2018)

(Bron: berekeningen Forum Ethibel, op basis van gegevens van financiële instellingen)

Duurzaam verzekeren loopt achter op de beleggingen maar is bezig aan een opmars. Het is nog niet evident om duurzame alternatieven te vinden bij verzekeringsmaatschappijen. Toch zien we in bovenstaande figuur dat er in 2018 meer dan 66 producten werden aangeboden, met als marktleider AG Insurance.

De Europese verzekeringsindustrie geeft aan dat beleidsmakers eerst duidelijke regels moeten opstellen over wat 'duurzaam' of 'groen' is (Insurance Europe, 2019). De nieuwe Europese taxonomie heeft dit kader nu gecreëerd. Niets houdt verzekeraars dus tegen om duurzame producten aan te bieden. De aandacht voor duurzaam verzekeren stijgt dan ook snel. Assuralia¹⁰, de beroepsvereniging van verzekeringsondernemingen, geeft nu ook openlijk zijn volle steun aan alle initiatieven die tot doel hebben om de duurzaamheid en de duidelijkheid voor de consumenten op vlak van verzekeringsproducten te bieden. Zij steunen bijvoorbeeld 'Towards Sustainability', het duurzaamheidslabel dat Febelfin in 2019 uitvaardigde.

In Nederland is het ondertussen reeds mogelijk om op basis van de beleggingsportefeuilles verzekeringsmaatschappijen te vergelijken. Zo krijgen 10 grote verzekeringsgroepen via de Eerlijke Verzekeringswijzer¹¹ nu al een score van 0 tot 10 op basis van hun beleggingsportefeuille, waarbij 10 heel duurzaam is.

10 <https://www.assuralia.be/nl/home/19-perscorner/persberichten/914-verzekeringsector-trekt-mee-duurzaamheidskaart>

11 <https://eerlijkegeldwijzer.nl/verzekeringswijzer/>

2. Nood aan meer transparantie over (regelgeving inzake) institutioneel beleggen

Ondanks de nieuwe Europese taxonomie en de bepalingen in de wetgeving overheidsopdrachten is het niet altijd duidelijk in welke producten institutionele beleggers mogen beleggen. Mogen zij bijvoorbeeld beleggen in aandelen van bedrijven of niet? Er is namelijk een grote grijze zone in de regelgeving en er zijn ook meerdere regelgevingen van toepassing. Er is dus nood aan meer transparantie op vlak van institutioneel beleggen.

Om te bepalen welk beleggingsproduct best past bij een specifiek (institutioneel) belegger moet eerst en vooral het risicoprofiel van de belegger bepaald worden. Belangrijke en algemeen aanvaarde vuistregels zijn dat het risico zoveel mogelijk moet ingeperkt worden en dat er dus als een goede 'huisvader' dient omgegaan te worden met de publieke middelen.

In die zin is er wel wat consensus binnen het werkveld over volgende principes:

1. Het respecteren van de principes van behoorlijk bestuur
2. Het vooropstellen van de kapitaalgarantie
3. Het niet beleggen in vreemde valuta

3. Duurzame bank of duurzaam financieel product?

Een belangrijk onderscheid is het onderscheid tussen de **financiële instelling** (bank, portefeuillebeheerder, etc.) en het **financiële product** op zich. Hierboven werd vooral het duurzame financiële product (beleggingen, verzekeringen,...) onder de loep genomen.

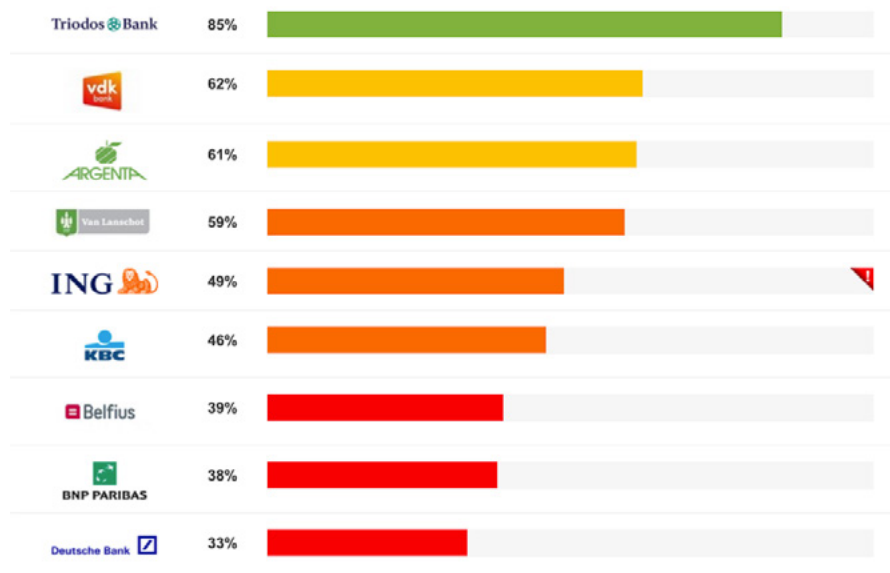
Banken of portefeuillebeheerders zijn economische actoren (bedrijven) die verschillende financiële diensten en producten aanbieden, o.a. ook (duurzame) beleggings- en verzekeringsproducten. Zij dienen zelf ook actief te investeren in hun eigen duurzaamheidsbeleid als 'organisatie'. Hier spreken we dan eerder over de maatschappelijke verantwoordelijkheid van de organisatie zelf. Banken kunnen bijvoorbeeld een eigen beleid vooropstellen van Maatschappelijk Verantwoord Investeren. Dit beleid heeft dan een impact op al hun beslissingen op vlak van investeren en in alle productontwikkelingen.

Fairfin vzw heeft het instrument BankWijzer¹² ontworpen dat transparantie biedt over de duurzaamheid van de banksector. Hiermee willen de organisatie aantonen welke banken hoog (of laag) scoren op vlak van duurzame en ethische bankactiviteiten. Zij willen hiermee de klant/belegger informeren over de duurzaamheid van de activiteiten van banken.

BankWijzer brengt de duurzaamheidsperformance en het investeringsbeleid van negen banken in kaart die actief zijn in België rond acht thema's (klimaatverandering, natuur, arbeids- en mensenrechten, wapens, belastingen, corruptie, remuneratie en bonussen en transparantie).

BankWijzer voert onderzoek naar de reële betrokkenheid van banken bij bovenstaande thema's volgens een volledig transparante methodologie die vrij beschikbaar is op hun website.

12 <https://bankwijzer.be/nl>

Figuur 4 – BankWijzer: gemiddelde scores banken (screenshot januari 2021)

4 —

TRENDS IN DE MARKT

1. Herkennen van duurzame financiële producten

Er is steeds meer informatie beschikbaar over wat duurzaam investeren inhoudt, welke activiteiten hierbij horen, hoe het gerapporteerd moet worden en hoe duurzame producten herkenbaar moeten worden (via bijv. labels). De Europese taxonomie is hier een grote stap voorwaarts maar ook meer en meer labels zijn specifiek gericht op het verifiëren en controleren van de duurzaamheid van financiële producten.

Het Belgische label 'Towards Sustainability' heeft een krachtige entree gemaakt op de Europese markt. Niet enkel is dit een belangrijk label voor duurzame financiële producten in België, maar het heeft zich ook al gepositioneerd als één van de twee meest groeiende labels in de EU.

'Towards Sustainability' bij de top 3 labels voor financiële producten in Europa

Sedert 2019 zijn de 2 meest groeiende Europese labels (in % beheerd vermogen en aantrekkelijkheid voor portefeuillebeheerders) het Franse SRI-label en het Belgische 'Towards Sustainability'-label. Er is een grote concurrentie tussen deze twee labels: beide hebben ondertussen meer dan 300 gelabelde fondsen en meer dan € 100 miljard euro aan beheerd vermogen bereikt.

Bron: Novethic, overview of European sustainable finance labels, juni 2002.

2. Duurzaam beleggen en rendement

Bestaat er een positief verband tussen duurzaam beleggen en rendement? De perceptie leeft dat ESG-beleggingen de prestaties van de fondsen negatief zou beïnvloeden. Maar uit een recente studie (Morningstar¹³: juni 2020) blijkt dat bijna zes op de tien duurzame fondsen gemiddeld beter presteren (over de voorbije tien jaar) dan gelijkwaardige conventionele fondsen.

13 Morningstar: 'How Does European Sustainable Funds' Performance Measure Up?', juni 2020

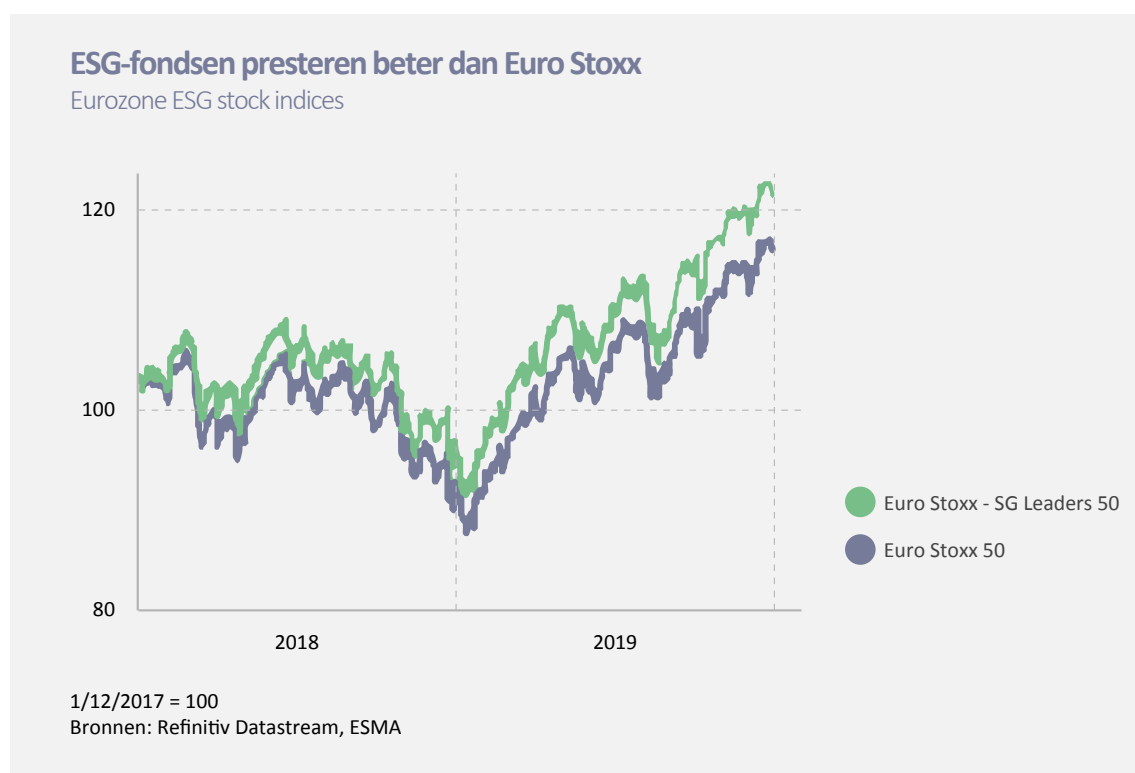

Uit dit onderzoek naar de langetermijnprestaties van 745 duurzame (Europese) fondsen blijkt dat de meeste van deze fondsen het beter gedaan hebben dan de niet-ESG-fondsen, zowel over een periode van een, drie, vijf en tien jaar.

Volgens 'The financial times' is een mogelijke verklaring dat ESG-fondsen minder kwetsbaar zijn dat zij wegens hun nichekarakter een ander klantenbestand (ook eerder institutionele klanten) die loyaler zijn en zich minder speculatief opstellen. Hierdoor blijkt dat zowel de prestatie als de levensduur van een duurzaam fonds positiever scoren dan vergelijkbare niet ESG-fondsen.

Het overlevingspercentage van duurzame fondsen blijkt in dit onderzoek ook bijna dubbel zo hoog is dan dat van niet-ESG fondsen: gemiddeld bestaat 77 procent van de ESG-fondsen die 10 jaar geleden beschikbaar waren nog steeds, vergeleken met 46 procent voor traditionele fondsen.

Ook in de economische crisis die veroorzaakt werd door de COVID-pandemie zijn deze fondsen beter overeind gebleven. Zij zijn minder onderhevig aan schommelingen in de oliemarkt, ze scoorden in de eerste helft van 2020 gemiddeld 1,83% beter dan de niet ESG-fondsen.

Figuur 5 – ESG-fondsen presteren beter op de Euro Stoxx (Bron: ESMA)

3. Veelheid aan managementsystemen, keurmerken en certificaten

De duurzame financiële markt kent een grote groei van verantwoord of duurzaam beleggen in Europa, maar we kunnen niet spreken van één ‘universele’ standaard voor het bepalen van een duurzaam financieel product.

Vandaag (herfst 2020) bestaan er een 10-tal labels of certificaten ter markering van ‘duurzaam’ beleggingsproducten.

We kunnen 2 soorten labels onderscheiden:

- Labels gericht op ESG die een meer evenwichtige focus leggen tussen de verschillende pijlers van duurzaam ondernemen (economische, ecologisch en sociaal); en
- labels enkel gericht op de ecologische dimensie (groene labels): hierin is er nog een onderscheid te maken tussen ‘licht-’ en ‘donkergroen’ in functie van het ambitieniveau op vlak van ecologische duurzaamheid (vooral op vlak van fossielvrije beleggingen).

Sommige labels worden beheerd door financiële instellingen, andere door professionele verenigingen voor verantwoord beleggen, en nog andere door milieukeurorganisaties. Frankrijk is het enige land waar de regering twee publieke labels heeft gecreëerd en ondersteunt: het SRI-label, gericht op duurzaam beleggen; en het Greenfin-label voor meer ‘groene’ beleggingsproducten.

Alle labels hebben hetzelfde doel: ze streven naar garanties op vlak van de duurzaamheid van het financieel product en ze willen de belegger helpen om een duurzaam financieel product te herkennen. Maar toch is het van belang kritisch te blijven en goed te weten welke criteria er achter een specifiek label schuilen.

In [hoofdstuk 6](#) presenteren we een overzicht van verschillende duurzaamheidskeurmerken.

Verschillen tussen de gehanteerde methodes en data van de ratingagentschappen

Op de markt zijn er dus verschillende keurmerken actief. Deze keurmerken richten zich op verschillende dimensies van duurzaamheid (ecologisch, sociaal, bestuur, ethiek, etc.) en passen andere criteria en gewichten toe. Ook is er een groot verschil in de mate waarin ze bepaalde investeringen uitsluiten (zoals de tabaksindustrie of investeringen gelinkt aan fossiele brandstoffen).

De keurmerken baseren zich grotendeels op ‘analyses’ (= data over de ESG-maturiteit van bedrijven waarin geïnvesteerd wordt) van ratingagentschappen als Vigeo, MSCI en Sustainalytics om de duurzaamheid van financiële producten in kaart te brengen. Volgens de State Street Global Advisors (2019) zijn er sterke verschillen in de methodes en data van de ratingagentschappen en is het dus niet altijd makkelijk voor een financieel belegger om de beleggingsproducten te vergelijken.

In [hoofdstuk 6](#) geven we een overzicht van de meest gekende ratingagentschappen.

Labels inzetten als instrument voor klimaatneutraliteit

De impact van de Green Deal én van de Europese taxonomie op de financiële labels zal significant zijn op vlak van het stimuleren van klimaatneutraliteit en zal bijgevolg ook aansturen op het uitsluiten van sectoren die bijdragen aan de klimaatverandering in de investeringsmix van duurzame financiële producten.

De Europese taxonomie is in de zomer van 2020 goedgekeurd en dit is een belangrijk signaal aan alle labels die financiële producten beoordelen op vlak van duurzaamheid. De boodschap is duidelijk: alle labels dienen hun criteria stapsgewijs aan te passen in de richting van de doelstelling van de EU: 55% minder CO₂-emissies tegen 2030 en 0% CO₂-emissies tegen 2050.

De ‘(donker)groene’ labels bieden in het algemeen de garantie dat er niet wordt geïnvesteerd in sectoren die een manifeste negatieve ecologische impact met zich meebrengen. Dit betekent dat zij een strategie hebben voor het ontmoedigen of uitsluiten van fossiele brandstoffen, dit al dan niet gecombineerd met het opnemen van ‘drempels’.

In het kader van het EU-beleid en de EU-taxonomie lijkt het logisch dat niet enkel deze ‘groene’ labels maar alle labels voor duurzame financiële producten een demotiverende strategie zullen hebben voor het investeren in fossiele brandstoffen. Momenteel zijn er zeker nog achterpoortjes aanwezig in vele labels en is het toch nog mogelijk om bedrijven die gelinkt worden aan bijv. steenkool- of gasproductie in een ‘duurzame portefeuille’ op te nemen, al wordt dit aandeel beperkt tot bijv. < dan 10%. Dit staat haaks tegenover de doelstelling van de Green Deal die streeft naar een vermindering van CO₂ met 55% tegen 2030 en de volledige klimaatneutraliteit tegen 2050.

Het label dat in deze fiche als verificatie voor een ‘minimale set van criteria’ wordt vooropgesteld, met name ‘Towards Sustainability’, voorziet momenteel (herfst 2020) minimale eisen op vlak van klimaatvriendelijk investeren. Het scoort op dit vlak beter in vergelijking met de andere labels op de Europese markt.

Het voorziet criteria voor het beperken van investeringen in ondernemingen die gelinkt zijn aan fossiele brandstoffen. ‘Towards Sustainability’ volgt namelijk de maximale CO₂-uitstootdrempels die zijn afgesproken in het akkoord van Parijs¹⁴ en aligneert de criteria met het 2° C-scenario (UN, 2015).

In de praktijk betekent dit dat fondsen met een ‘Towards Sustainability’ label nu reeds criteria handhaven op vlak van ‘het (niet) investeren in productiebedrijven van fossiele brandstoffen’, met name olie- en gasactiviteiten, energie- of mijnbouwbedrijven gericht op de extractie van steenkool, evenals de nucleaire industrie.

Let op: vandaag (herfst 2020) is het nog steeds mogelijk dat een product met een ‘Towards Sustainability’-label een beperkt percentage van klimaatonvriendelijke bedrijven toelaat in de portefeuille. Zo kan een product toch nog in aanmerking komen voor het label indien bijv. een deel van de energieproductie op basis van steenkool gebeurt. ‘Towards Sustainability’ voorziet een degressieve benadering waarbij de energieproductie die gebaseerd is op steenkool wordt toegelaten tot max. 10% tot en met 2024 en 0% vanaf 2025. Het label voorziet dus een uitfasering van alle fossiele brandstoffen in de komende jaren.

In vergelijking met de andere ESG-labels is ‘Towards Sustainability’ één van de enige ESG-labels¹⁵ die deze focus op fossiele brandstoffen nu reeds meeneemt én plannen heeft om het label stapsgewijs aan te passen aan de meer strengere EU-streefcijfers.

14 Artikel 2, lid 1, onder c), van de Overeenkomst van Parijs beoogt de reactie op de klimaatverandering te versterken, onder meer door geldstromen in lijn te brengen met een traject naar broeikasgasarme en klimaatveerkrachtige ontwikkeling

15 Het andere ESG-label die ook strenge regels oplegt op vlak van fossiele brandstoffen is FNG). Bron Novethic, Overview of the European Sustainable Finance Labels, June 2020.

DUURZAAMHEIDSIMPACT VAN FINANCIËLE PRODUCTEN

Er zijn verschillende manieren om de duurzaamheidsimpact van financiële producten in kaart te brengen, gaande van het uitsluiten van ongewenste activiteiten (zoals wapenhandel, of onethische business praktijken) tot het aanmoedigen van goede praktijken. Hoe krijgen we als institutionele belegger nu zicht op de verschillende duurzaamheidsstrategieën bij de selectie van financiële producten?

1. Zeven strategieën van duurzaam investeren

De GSIA (Global Sustainable Investment Alliance) en Eurosif hebben zeven strategieën geïdentificeerd om duurzaam te investeren (GSIA, 2016). Ook Febelfin, de belangenvertegenwoordiger van de Belgische financiële sector, verwijst naar de definities van Eurosif en GSIA voor wat betreft de mogelijke manieren om duurzaam te beleggen.

Deze 7 duurzaamheidsstrategieën kunnen eventueel in vier categorieën worden gegroepeerd, wat het eenvoudiger maakt om een onderscheid te maken tussen de verschillende insteken. (zie figuur 6) De 4 categorieën zijn positieve- en negatieve benadering, specifieke focus en actief aandeelhouderschap.

Zeven strategieën in duurzaam beleggen

1	 Negatieve uitsluitingscriteria	Uitsluiting van ongewenste sectoren, praktijken of bedrijven. Hierbij kan men denken aan de tabaksindustrie, wapenproducten, gokspelen,...	Negatieve benadering
2	 Doorlichting op basis van normen	Uitsluiten van organisaties die internationaal erkende normen (meermaals) overtreden. De Global Compact van de Verenigde Naties wordt in toenemende mate erkend als de norm voor duurzame beleggingen.	
3	 Integratie van ESG-factoren	Systematisch rekening houden met milieu, mens en goed bestuur (ESG) in de beoordeling van organisaties naast de traditionele financiële analyse.	Positieve benadering
4	 'Best-in-class' benadering	Selecteren van de beste spelers van de klas binnen elke sector, gebaseerd op hun ESG prestaties.	
5	 Thematisch duurzaam beleggen	Accent op specifieke thema's zoals klimaatverandering, hernieuwbare energie, duurzame landbouw, onderwijs, gezondheid, ...	Specifieke focus
6	 Impactbeleggingen en sociale investeringen	Gerichte investeringen die specifieke maatschappelijke en klimaat gerelateerde problemen trachten op te lossen.	
7	 Engagement en stemmen op basis van ESG	Gebruik maken van aandeelhoudersrechten om direct in dialoog te gaan met een bedrijf. ESG doelstellingen nastreven via het indienen van voorstellen en het stemmen op aandeelhoudersvergaderingen.	Actief aandeelhouderschap

Figuur 6 – Zeven strategieën in duurzaam beleggen. (Bron: Mira 2019, Eurosif, GSIA en Forum Ethibel)

Hieronder geven we een korte toelichting bij elk van de 7 strategieën:

NEGATIEVE BENADERING

1. **Negatieve uitsluitingscriteria:** hierbij zetten we in op het ‘uitsluiten’ van bepaalde sectoren. Productie van wapens, tabak, de pornografische industrie en gokspelen worden regelmatig geheel of gedeeltelijk uitgesloten wanneer men spreekt over duurzame beleggingsproducten. Door de aandacht voor klimaatverandering zijn er in toenemende mate steeds meer producten die kritisch kijken naar fossiele brandstoffen of bedrijven met een hoge uitstoot van broeikasgassen. Let op, controversiële wapens (antipersoonsmijnen, clusterbommen, e.d.) zijn volgens de Belgische wet sowieso uitgesloten.
2. **Doorlichting op basis van normen:** Uitsluiten van organisaties die internationaal erkende conventies of normen overtreden. Hier wordt bijvoorbeeld gerefereerd naar de UN Global Compact van de Verenigde Naties (zie [hoofdstuk 6](#)) maar dit kan eveneens gaan over internationale verdragen of conventies (zoals de basisconventies van de Internationale Arbeidsorganisatie).

POSITIEVE BENADERING

3. **Integratie van ESG-factoren:** toepassen van specifieke criteria om vooral in bepaalde ondernemingen te investeren. Dit betekent het systematisch rekening houden met milieu, mens en goed bestuur (ESG) in de beoordeling van organisaties naast de traditionele financiële analyse. Hier bieden de meest gekende labels (zoals het ‘Towards Sustainability’ Label in België) vaak een goede garantie (zie ook [hoofdstuk 6](#)).
4. **Best-in-class benadering:** investeren in ondernemingen die binnen een bepaalde categorie het beste presteren op sociaal en/of milieugebied (gemeten door bijv. ESG-criteria van ratingagentschappen). Bij een ‘best-in-class’ benadering kan er eveneens een verschil in diepgang zijn. De selectie van de beste 50% van elke sector komt regelmatig voor bij deze benadering. Hierbij is het mogelijk om strenger, of net minder streng te zijn.

SPECIFIEKE FOCUS

5. **Thematisch duurzaam beleggen:** enkel investeren in ondernemingen op basis van vooraf bepaalde duurzaamheidsthema’s, zoals bijvoorbeeld investeren in portefeuilles met een focus op klimaatneutraliteit of circulaire economie. Hier moet men aandachtig zijn want het kan voorkomen dat een beleggingsfonds goed scoort op bijv. ‘hernieuwbare energie’ maar aan de andere kant de sociale wetgeving niet respecteert.
6. **Impactbeleggingen en sociale investeringen:** investeren in ondernemingen die naast het financiële rendement een aantoonbare impact (meetbaar ESG-effect) realiseren op bijv. het tegengaan van klimaatverandering of armoede.

ACTIEF AANDEELHOUDERSCHAP:

7. **Engagement en stemmen op basis van ESG:** het aanwenden van rechten en invloed als aandeelhouder om ondernemingen aan te spreken op hun maatschappelijke prestatie.

Deze 7 principes en 4 benaderingen geven een ‘handvat’ of ‘kader’ voor institutionele beleggers om stappen te zetten naar duurzame financiële producten.

In België wordt negatieve screening (of uitsluiten) veruit het meeste toegepast. Hierna volgen ESG-integratie en positieve screening (normen).

2. Bepaling van de duurzaamheidsimpact van financiële producten via het gebruik van keurmerken of labels

Voor de belegger is het niet altijd duidelijk wat een aandeel of obligatie duurzaam maakt. Institutioneel financiële beslissers zijn geen duurzaamheidsexperten, hoe moeten ze dat dan precies doen? Hoe moeten ze de dialoog aangaan met portefeuillebeheerders over duurzaamheid?

Om de duurzaamheid van een financieel product te beoordelen bestaan er keurmerken (labels) die elk hun eigen benadering hebben waarbinnen één of meerdere dimensies van ESG worden beoordeeld. In het volgende hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van deze keurmerken.

Er is algemene consensus in België dat het 'Towards sustainability'-label van Febelfin (2019) een minimale set van criteria garandeert 'naar duurzaamheid' of 'towards sustainability'. Het adjectief geeft aan dat er een streven is naar voortdurende verbetering. De set van criteria continu strenger maken, is een verhaal van dialoog en van stap voor stap evolueren naar strengere minimale eisen. Het draagvlak is aanzienlijk aangezien Febelfin de kwaliteitsnorm ontwikkeld heeft in samenwerking met een groot aantal Belgische partners, waaronder Belgische banken en vermogensbeheerders.

Dit label situeert zich 'in het centrum' tussen donkergroene labels (die heel strenge eisen opleggen op vlak van duurzaamheid – met name ecologische duurzaamheid) en algemene vuistregels rond duurzaam beleggen waar geen controle door een derde partij wordt gegarandeerd. Tabak, steenkool, schendingen van de mensenrechten zijn bijvoorbeeld uitgesloten via het 'Towards Sustainability'-label. Echter, bedrijven die gelinkt zijn aan fossiele brandstoffen, kernenergie, etc. op dit moment (herfst 2020) volledig uitsluiten, gaat voor Febelfin momenteel nog te ver. Er wordt een stappenplan voorzien dat geleidelijk aan het investeren in dit type bedrijven ontmoedigt.

Het duurzaamheidslabel van Febelfin verzekert beleggers dat ze niet investeren in zeer schadelijke bedrijfsactiviteiten, maar wel in bedrijven die beschikken over een duurzaamheidsstrategie en een transparant beleid hebben over zaken waar het maatschappelijk debat aandacht aan besteedt, zoals bijv. kernenergie (Febelfin, 2019).

Febelfin geeft aan wat de minimale eisen zijn voor duurzame financiële producten. Het houdt daarbij vijf principes aan bij het toekennen van het 'Towards Sustainability'-label ¹⁶(Febelfin, 2019):

1. Er is een duidelijke strategie gericht op duurzaamheid, waarbij van de bovenstaande zeven strategieën tenminste de integratie van ESG factoren en negatieve screening (uitsluiting) moeten worden toegepast;
2. Zeer schadelijke bedrijven of activiteiten worden uitgesloten¹⁷;
3. Er is een transparant beleid over maatschappelijk betwistbare praktijken¹⁸;
4. De belegger ontvangt duidelijke, begrijpelijke en vergelijkbare informatie;
5. De naleving van de kwaliteitsnorm wordt op onafhankelijke wijze gecontroleerd.

Uiteraard zijn er ook andere maatstaven waarmee de duurzaamheidsaspecten van een financieel product kunnen worden beoordeeld.

16 Meer informatie over het label vind je terug in [hoofdstuk 6](#): "Beschikbare keurmerken en ratingagentschappen"

17 Hierbij horen: UN Global Compact overtredingen, wapens, tabak, kolen, olie en gas.

18 Hierbij horen: kernenergie, biodiversiteit, onderdrukkende regimes, belastingontduiking, etc.

3. ESG-analyses van ratingagentschappen

Deze agentschappen analyseren en beoordelen, naast de kredietwaardigheid, ook de duurzaamheidsimpact van organisaties. De ratingbureaus voeren controles uit om na te gaan of de doorgegeven informatie (nog altijd) aan de realiteit beantwoordt. Een bank of een andere financiële instelling koopt deze informatie en beoordeelt hiermee de duurzaamheidsimpact van hun investeringen. Het zijn in de eerste plaats voornamelijk beursgenoteerde bedrijven die worden beoordeeld, al wordt er steeds meer gefocust op kleinere bedrijven.

Werken met ratingagentschappen kent **voor- en nadelen**.

Een **voordeel** is dat financiële instellingen op een eenvoudige manier aan gedetailleerde informatie raken over de duurzaamheidsimpact van organisaties. Ook het uitvoeren van zo'n beoordeling stimuleert de financiële markt om meer aandacht te besteden aan duurzaamheid. Tot slot zorgen de ratingsagentschappen voor meer transparantie in de financiële sector.

Een **nadeel** is echter dat alleen de grootste organisaties tijd en middelen vrijmaken om deze analyse te laten uitvoeren. Hierdoor worden de minder grote organisaties benadeeld en krijgen ze soms een slechtere score door de beperkte beschikbaarheid aan informatie. [Hoofdstuk 6](#), 'Beschikbare keurmerken en ratingagentschappen', bespreekt de meest gekende ratingagentschappen.

In het volgende hoofdstuk worden de belangrijkste ratingagentschappen opgelijst.

6

BESCHIKBARE KEURMERKEN EN RATINGAGENTSCHAPPEN

Hieronder vind je het overzicht van:

- De meest voorkomende of meest gekende labels op de Belgische (en Europese) markt
- De meest populaire ratingagentschappen
- Algemene duurzaamheidskaders voor het maken van overwegingen op vlak van duurzame investeringen

Legende

- (Groen) Wijdverspreid in de markt.
Beïnvloeding van de prijs: =
- (Oranje) Beperkt aanwezig op de markt
Beïnvloeding van de prijs: ↗
- (Rood) Onvoldoende tot niet aanwezig op de markt
Beïnvloeding van de prijs: ↗

KEURMERKEN

De beoordeling van een duurzaam beleggingsproduct is niet gereguleerd. Keurmerken kunnen helpen om transparantie te bieden over de graad van duurzaamheid van een financieel product. Let op: het is niet omdat een product geen label heeft dat het geen duurzaam product is.

Echter, labels bieden een zekere controle van de ESG-criteria door een onafhankelijke partij. Voor meer vergelijkende analyses over deze keurmerken verwijzen we naar de recente studie van NovéthiC met een volledig overzicht van de Europese labels voor financiële producten.¹⁹

Voor labels wordt er in de rechterkolom telkens aangeduid hoe wijdverspreid ze momenteel zijn. Dit is een momentopname (oktober 2020) gebaseerd op marktbevraging en deskresearch. Gezien de recente evoluties binnen de EU-taxonomie verwachten we dat deze labels onderhevig zijn aan voortdurende verandering. Het is dus altijd aangewezen om dit mee te nemen in het marktonderzoek bij de voorbereiding van de opdracht.

¹⁹ <https://www.novethic.com/sustainable-finance-trends/detail/overview-of-european-sustainable-finance-labels-2020.html>

Labels en keurmerken voor het beoordelen van duurzame financiële producten

Towards Sustainability'-label (Groen) Wijdverspreid in de markt.

Het 'Towards Sustainability'-label (gelanceerd in 2019) geeft garantie aan consumenten dat zij niet beleggen in zeer schadelijke bedrijfsactiviteiten, maar wel in bedrijven met een transparante duurzaamheidsstrategie en beleid over kwesties waarover een maatschappelijk debat bestaat (o.a. kernenergie). In België stellen we het TS-label voor als minimale set van criteria voor het beoordelen van een duurzaam financieel product. Het label verstrengt echter zijn criteria in de loop van de tijd.

In november 2019 waren er 320 gelabelde producten. Voor 2020 worden er nog eens extra 100 producten verwacht. We kunnen dus stellen dat het label wijdverspreid is in België en dat het één van de snelst groeiende duurzaamheidslabels is voor financiële producten in Europa.

Meer info:

<https://www.towardssustainability.be>

Certified by Forum ETHIBEL (Groen) Wijdverspreid in de markt.

Een certificaat van Forum ETHIBEL garandeert dat de aanspraken van de fondsbeheerder overeenstemmen met de werkelijkheid. Forum ETHIBEL geeft hierbij niet aan of de investeringen voldoen aan eigen normen rondom duurzaam of ethisch beleggen.

Meer info:

<https://www.forumethibel.org/nl/investeren-in-duurzaamheid>

Keurmerken voor financiële producten door Forum ETHIBEL (Groen) Wijdverspreid in de markt.

Keurmerken voor financiële producten door Forum ETHIBEL. De labels geven aan dat het beleggingsfonds investeert in bedrijven die vallen binnen het Investeringsregister van Forum Ethibel. In dit register krijgen beursgenoteerde bedrijven namelijk een duurzaamheidsscore van A tot E. Forum ETHIBEL geeft iedere 18 maanden een update van het register.

- Pioneer: aandelen hebben een rating van A of B.
- Excellence: aandelen hebben een rating van A, B of C.

Meer info:

<https://www.forumethibel.org/nl/investeren-in-duurzaamheid>

LuxFLAG ESG-label (Groen) Wijdverspreid in de markt.

LuxFLAG ESG label garandeert investeerders dat fondsen met dit keurmerk ESG (Environmental, Social, Governance) overwegingen toepassen bij het maken van investeringen. Om het keurmerk te mogen gebruiken, moet de aanvrager 100% van zijn beleggingsportefeuille screenen volgens de ESG strategieën en standards van LuxFLAG.

Meer info:

<https://www.luxflag.org/labels/esg/about-label.html>

LuxFLAG Climate Finance-label (Oranje) Beperkt aanwezig op de markt

LuxFLAG Climate Finance label garandeert investeerders dat fondsen met dit keurmerk ten minste 75% van hun totale investeringen duidelijk gerelateerd zijn aan het tegengaan van en/of de adaptatie aan klimaatverandering.

Meer info:

<https://www.luxflag.org/labels/climate-finance/about-label.html>

LuxFLAG Green Bond-label (Oranje) Beperkt aanwezig op de markt

LuxFLAG Green Bond label garandeert investeerders dat obligaties met dit keurmerk gebruikt worden om groene projecten te financieren. Om het keurmerk te mogen gebruiken, moet de aanvrager o.a. voldoen aan de Green Bond Principles (GBP)¹.

Meer info:

<https://www.luxflag.org/labels/green-bond/>

¹ <https://bit.ly/2TOSDLP>

LuxFLAG Environment-label (Oranje) Beperkt aanwezig op de markt

LuxFLAG Environment-label garandeert investeerders dat fondsen met dit keurmerk ten minste 75% van hun totale assets investeren in milieu-gerelateerde sectoren op een verantwoorde manier.

Meer info:

<https://www.luxflag.org/labels/environment/>

Label ISR (Oranje) Beperkt aanwezig op de markt

Label ISR is een Franse duurzaamheidslabel voor duurzame financiële spaarproducten en levensverzekeringen. Het label wordt gegeven als de gelden worden geïnvesteerd in verantwoordelijke bedrijven waar ESG (Environmental, Social, Governance) overwegingen worden toegepast.

Meer info:

<https://www.lelabelisr.fr/en/what-sri-label/>

EET4C label (Rood) Onvoldoende tot niet aanwezig op de markt

Het EET4C label, een Frans duurzaamheidslabel, garandeert investeerders dat tenminste 75% van het beleggingsfonds geïnvesteerd wordt in bedrijven die de energie- en ecologische transitie ondersteunen.

Meer info:

<https://bit.ly/2N3T6Jv>

FNG label (Rood) Onvoldoende tot niet aanwezig op de markt

Het FNG label biedt consumenten, institutionele investeerders en andere organisaties duidelijkheid over welke fondsen een consistente en rigoureuze duurzaamheidsstrategie volgen. Om aan certificering te voldoen, moet het fonds aan verschillende criteria voldoen: transparantie, uitsluiten van wapens en nucleaire energie, milieu bescherming etc.

Het label is beschikbaar in Duitssprekende landen.

Meer info:

<https://www.fng-siegel.org/en/>

Nordic Swan Ecolabel (Rood) Onvoldoende tot niet aanwezig op de markt

Het Nordic Swan Ecolabel biedt transparantie over welke investeringsfondsen bedrijven en kapitaalmarkten verzorgen dat er op een duurzamere wijze wordt gewerkt. Om het label te mogen gebruiken, moet een fonds voldoen aan verschillende criteria: geen fossiele brandstoffen, geen schending van mensenrechten, geen sterke milieuschade, geen productie van tabak etc.

Het label wordt voornamelijk gebruikt in Scandinavische landen.

Meer info:

<https://www.nordic-ecolabel.org/product-groups/group/?productGroupCode=101>

Het Oostenrijkse Ecolabel (Rood) Onvoldoende tot niet aanwezig op de markt

Het Oostenrijkse Ecolabel certificeert ethisch georiënteerde projecten en bedrijven die beleggen in duurzame investeringen. Recent werd de eerste bankrekening gecertificeerd door het Austrian Ecolabel.

Meer info:

<https://www.umweltzeichen.at/en/products/sustainable-finance>

ISO (Rood) Onvoldoende tot niet aanwezig op de markt

De ISO (International Organization for Standardization) werkt momenteel aan een standaard voor het bepalen van ESG-overwegingen bij de beoordeling van financiële producten. De nadruk wordt hier gelegd op het harmoniseren van definities omtrent ESG.

Meer info:

<https://www.iso.org/committee/7203746.html>

Groenfonds Nederlandse banken

(Rood) Onvoldoende tot niet aanwezig op de markt

Diverse Nederlandse banken¹ hebben een Groenfonds: deze banken verstrekken leningen voor projecten die een positief effect hebben op het milieu en de natuur. Daarnaast kan men sparen of beleggen bij een Groenfonds. De rente is lager voor groenprojecten, maar er bestaat wel een belastingvoordeel op Nederlandse belasting.

Het Groenfonds komt enkel in Nederland voor.

Meer info:

<https://bit.ly/35tgpTv>

1 <https://www.rvo.nl/subsidies-regelingen/regeling-groenprojecten/voorwaarden-regeling-groenprojecten/banken-met-een-groenfonds>

Ook de Europese Commissie onderzoekt anno 2020 de mogelijkheid voor een Ecolabel voor groene financiële producten.

RATINGAGENTSCHAPPEN

Om de duurzaamheidsaspecten van bedrijven in beeld te brengen en ze in rangorde te plaatsen, wordt veel gebruik gemaakt van ESG-data van ratingagentschappen¹. Volgens de Global Initiative for Sustainable Ratings waren er in 2016 wel 125 verschaaffers van ESG-data (State Street Global Advisors, 2019). In de tabel hieronder geven we een overzicht van de meest bekende ESG-ratingagentschappen.

Let op: de beoordeling van ratingagentschappen is maar 1 element is in de beoordeling van een duurzaam beleggingsproduct. Deze agentschappen bieden achterliggende info die gebruikt wordt om beslissingen te nemen maar er zal nooit uitsluitend afgegaan worden op de beslissingen van deze ratingagentschappen. Er zijn zelfs fondsen die totaal geen beroep doen op de ratingagentschappen. Wat wel interessant kan- vanuit het perspectief van een institutionele belegger- is te weten met welk ratingagentschap wordt gewerkt en vooral welke methodiek erachter zit op vlak van beoordelingskader en criteria.

Ratingagentschappen die ESG-analyses maken van de bedrijven waarin wordt geïnvesteerd

Sustainalytics

Sustainalytics is een bedrijf gericht op het beoordelen van de duurzaamheidsaspecten van beursgenoteerde bedrijven middels ESG scores. Het bedrijf is wereldwijd actief en heeft meer dan 500 institutionele investeerder als klant.

Meer info:

<https://www.sustainalytics.com/>

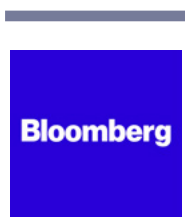

Vigeo EIRIS

Vigeo EIRIS is een ratingagentschap voor duurzaamheidsaspecten middels ESG scores. Het bedrijf is wereldwijd actief.

Meer info:

<http://vigeo-eiris.com/>

Bloomberg ESG

Bloomberg ESG maakt deel uit van Bloomberg, een grote speler op het gebied van marktinformatie. Naast financiële cijfers, levert het bedrijf ook ESG scores van bedrijven. Het bedrijf opereert wereldwijd.

Meer info:

<https://www.bloomberg.com/impact/products/esg-data/>

MSCI

MSCI is een grote speler op het gebied van marktinformatie. Naast financiële cijfers, levert het bedrijf ook ESG scores van bedrijven. Het bedrijf opereert wereldwijd.

Meer info:

<https://www.msci.com/esg-ratings>

REFINITIV

Refinitiv

Refinitiv (voorheen Thomson Reuters) is wereldwijd actief op het gebied van informatie over financiële markten. Daarnaast levert het bedrijf ook ESG-scores van bedrijven.

Meer info:

<https://www.refinitiv.com/en/financial-data/company-data/esg-research-data>

S&P Trucost

S&P Trucost maakt deel uit van S&P Global. Dit deel van het bedrijf richt zich op het inzichtelijk maken van verborgen kosten van niet-duurzame bedrijfsactiviteiten. Trucost focust in eerste instantie op klimaatgerelateerde data. Data rond sociale en bestuurlijke factoren komen minder aan bod. Het bedrijf opereert wereldwijd.

Meer info:

<https://www.trucost.com/>

GRESB

GRESB is een ratingagentschap voor duurzaamheidsaspecten middels ESG-scores met focus op vastgoedbedrijven. Het bedrijf is wereldwijd actief.

Meer info:

<https://gresb.com/>

ISS

ISS (Institutional Shareholder Services Inc.) is wereldwijd actief op het gebied van het aanleveren van ESG-criteria. Deze organisatie richt zich voornamelijk op de rating van landen.

Meer info:

<https://www.issgovernance.com/esg/>

Robeco

Robeco is een dataleverancier van informatie over ESG, zij bieden een kader aan om te beoordelen of een investering al dan niet duurzaam is.

Meer info:

<https://www.robeco.com/en/>

ALGEMENE DUURZAAMHEIDSKADERS

Dit zijn internationale kaders voor de bepaling van de belangrijkste doelstellingen op vlak van duurzame ontwikkeling (SDG's) en duurzaam ondernemen (UN Global Compact).

UN Global Compact

UN Global Compact: De Global Compact van de Verenigde Naties formuleert tien principes gericht op mensenrechten, arbeidsrechten, milieu en anti-corruptie. Deze principes zijn gebaseerd op internationale verdragen van de Verenigde Naties zoals de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens en de verklaring van de Internationale Arbeidsorganisatie betreffende fundamentele principes en rechten inzake werk. In toenemende mate vermijden duurzame beleggingsproducten investeringen in ondernemingen die deze principes (meermaals) schenden.

Meer info:

<https://www.unglobalcompact.org/>

Sustainable Development Goals

De SDG's zijn door de algemene vergadering van de Verenigde Naties aangenomen met de Agenda 2030 voor Duurzame Ontwikkeling. Ze bestaan uit 17 doelstellingen, gelinkt aan 169 subdoelstellingen. Deze doelstellingen zijn onder meer gericht op de bestrijding van armoede, honger en ongelijkheid, maar ook op onderwijs, gezondheid, duurzame energie, waardig werk, etc.

De financiële sector kijkt in toenemende mate hoe zij kunnen bijdragen aan een of meerdere van deze 17 doelstellingen.

Meer info:

<https://sustainabledevelopment.un.org/>

7

STAPPENPLAN DUURZAME FINANCIËLE PRODUCTEN

Dit is een stappenplan voor het ondersteunen van institutionele beleggers bij het maken van duurzame keuzes van financiële producten. We gaan uit van het feit dat financiële professionals binnen de overheid deze fiche eerst raadplegen om een algemeen basisinzicht te hebben in de productgroep van 'duurzame financiële producten'.

We geven aankopers van duurzame producten de volgende adviezen mee:

STAP 1: Maak een strategische kaart van de eigen ambities voor duurzaam beleggen

Hoe bepaal je als institutioneel belegger wat je voorop zal stellen op vlak van duurzaamheid bij de selectie van financiële producten? Dit is van belang om je profiel te bepalen als duurzame belegger bovenop de algemene regels van het beperken van het risico en het maximaliseren van het rendement.

De belangrijkste vraag is: Wat zijn de beleidsaccenten op vlak van duurzaamheid binnen je organisatie (bv. klimaatneutraliteit tegen 2040, sluiten van kringlopen, transparantie in sociale ketens, lokale groei stimuleren, kortere ketens aanmoedigen, etc.). Of misschien kiest je organisatie meer voor een breed overkoepelende benadering van duurzame thema's. Tenslotte zijn de middelen die jouw organisatie belegt of investeert een hefboom om strategische impact te creëren. In functie van deze doelstellingen kan je als institutioneel belegger een strategische kaart opmaken van die duurzaamheidsdoelstellingen die prioritair zijn voor jouw organisatie. Deze prioriteiten kan je dan meenemen in de dialoog met de markt.

Waar vind je deze prioriteiten op vlak van duurzaamheid binnen je eigen organisatie? Meestal kan je deze raadplegen of afleiden op volgende wijze:

- Bestuursakkoord
- Beleidsplannen
- Strategie op vlak van duurzaamheid (al dan niet gekoppeld aan de SDG's)

Indien je binnen je organisatie collega's hebt die actief zijn op vlak van duurzaam ondernemen, milieu, duurzaam aankopen, etc. kan je ook altijd bij hen te rade over de duurzame prioriteiten van je organisatie.

Dus in stap 1 bepalen we het duurzaam ambitieniveau van je organisatie.

STAP 2: Maak een inventaris van de huidige portefeuille

In tweede instantie is het van belang een overzicht op te maken van alle financiële producten (beleggingen, verzekeringen, pensioenfondsen ...) die je als organisatie nu reeds in portefeuille hebt. Hierbij kan het interessant zijn om een matrix op te maken met enkele parameters zoals belegd volume, historisch rendement, risico, tijdshorizon enz. Anderzijds is het ook van belang om reeds aan te geven of de bestaande beleggingsproducten reeds een duurzaamheidslabel of ander type ESG-beoordeling hebben? Indien je niet over deze informatie beschikt kan je dit opvragen aan de respectieve marktspeler of je huidige dienstverlener.

Duurzaamheid kan een belangrijke parameter worden in geval van:

- Het aflopen van de termijn van een bepaald beleggingsproduct;
- Het vervangen van een bepaald beleggingsproduct wegens niet performant;
- Een selectieproces voor nieuwe beleggingsproducten.

Meer nog, eens je beslist hebt om duurzaam te beleggen is het mogelijk om voor alle niet-duurzame beleggingsproducten (stapsgewijs) over te stappen naar duurzame opties.

Dus, in de tweede stap bekijken we (in detail) de huidige beleggingsportefeuille van de organisatie en gaan we na welke keurmerken uit [hoofdstuk 6](#) we reeds in portefeuille hebben. We brengen het vermogen onder bij een beleggingsfonds of product met een beleid waar we als organisatie achterstaan (voor keurmerken, zie [hoofdstuk 6](#)).

STAP 3: Creëer draagvlak in je organisatie voor duurzaam beleggen

Eens je de voorbereiding hebt gemaakt en beschikt over volgende informatie:

- een strategische kaart met een overzicht van de prioriteiten op vlak van risico en duurzaamheid;
- een overzicht van alle beleggingsproducten en hun huidige performantie op vlak van duurzaamheid ;
- een overzicht van alle (bestaande en nieuwe) beleggingsbehoeften die mogelijks in aanmerking komen voor verduurzaming

Het is aangewezen om eerst draagvlak te creëren binnen je eigen organisatie. Dit start met de ontwikkeling van een plan / een kader / een reglement voor 'duurzaam of maatschappelijk verantwoord investeren' binnen je eigen organisatie. Creëer de opportuniteit om dit plan voor te stellen aan het management en het (politiek) bestuur en streef naar het verkrijgen van een sterk mandaat voor duurzaam beleggen.

Dit kan bijdragen tot het uitbouwen van een sterkere rol voor de financiële diensten:

- **Strategische rol:** duidelijkheid over de hefboom van financiële producten om bij te dragen aan de duurzaamheid van de organisatie en het positioneren van de financiële functie als strategische functie
- **Voortrekkersrol:** meer communicatie vanuit de financiële diensten naar het grote publiek over het beleid rond duurzaam investeren van je organisatie

Dus in stap 3 zetten we in op het creëren van een gedragen beleid rond duurzaam beleggen in de organisatie.

STAP 4: Laat je ondersteunen door experts bij het definiëren van criteria.

In functie van je strategische prioriteiten op vlak van duurzaamheid én je mapping van mogelijke bestaande of toekomstige beleggingen kan je gaan bepalen welke criteria je kan meenemen bij de selectie van financiële producten én welke labels meest toepasselijk zijn voor de strategische focus (bv. indien jouw organisatie focust op klimaatneutraliteit zullen bepaalde (groene) labels garantie kunnen bieden op het kiezen van fossielvrije beleggingsproducten).

Indien je moeite hebt met het bepalen van de criteria stellen wij voor om de minimale set van criteria van het 'Towards Sustainability'-label te gebruiken als basiskader. Binnen deze basisset van criteria kan je dan zelf accenten leggen en bepalen welke criteria je meer of minder waarde wenst te geven tijdens de selectie en de dialoog met de markt. Je kan hier bijkomende labels aan koppelen. Aan de ESG-criteria kan je als investeerder bijvoorbeeld gewichten toekennen.

Verder kan je meer informatie opvragen bij kennisinstellingen (Fairfin, Ethibel ...) of netwerkorganisaties (Febelfin) en juridische instellingen (FSMA). Zij kunnen aangeven welke minimale criteria, ESG-criteria en/of thematische afwegingen kunnen meegenomen worden tijdens de selectie van financiële producten. (zie verder bijlage 1)

STAP 5: Stap naar de markt en ga in dialoog.

Voor het maken van de selectie zal het noodzakelijk zijn om je duurzame beleggersprofiel af te toetsen met hetgeen beschikbaar is op de markt. Hier beogen we het opmaken van een overzicht van welke producten op de markt tegemoetkomen aan je eisen en wensen op vlak van duurzaamheid. Een marktonderzoek of-dialoog is aangewezen. Als duurzame belegger is het belangrijk om continu in dialoog te gaan met de markt.

Via marktonderzoek (deskresearch) kan de databank van 'Towards Sustainability' consulteren via <https://www.towardsustainability.be/en/Investment-Product>.

Het is ook mogelijk om de informatie te consulteren op de websites van financiële instellingen of portefeuillebeheerders of om opnieuw contact op te nemen met Forum Ethibel, Fairfin of Febelfin.

Je hoeft je trouwens niet enkel te focussen op de producten die dienstverleners aanbieden. Zo kan je naar de eigen inspanningen van de dienstverlener vragen of die meenemen in de beoordeling van verschillende kandidaten (zie deel over [Bankwijzer](#)).

Verder is het ook mogelijk om zelf het initiatief te nemen voor het opstarten van een actieve dialoog met de markt en de prioriteiten op vlak van duurzaamheid met de verschillende aanbieders van financiële producten te bespreken. Dit kan in de vorm van een open dialoog waar wordt gepeild naar de duurzame inspanningen van de dienstverlener en/of naar het aanbod op de markt, de uitdagingen van de markt, de evoluties in de markt, etc. Maar uiteindelijk is het van belang om vooral te vragen naar welke garanties er zijn dat de duurzame eisen (of wensen) worden afgedekt door het financiële product in kwestie. Dit kan door het vragen naar verificatiesystemen zoals labels, ESG-ratings door een derde partij of door volledige transparantie in de samenstelling van de portefeuille.

STAP 6: Stel duidelijke criteria op waar de beleggingen aan moeten voldoen

Het is niet altijd noodzakelijk om een bestek op te maken voor het selecteren van financiële producten (zie hoofdstuk 2.2. over de toepassing van de wetgeving overheidsopdrachten). Toch is het aan te raden om de uiteindelijke keuze voor dienstverlener of voor bepaalde financiële producten af te wegen aan de hand van een kader met criteria :

- Vraag transparantie aan de fondsenbeheerder over welke activiteiten worden ondersteund. (Zie hoofdstuk 4; strategieën om duurzaam te investeren)
- Lijst de duurzame ambities van je organisatie op en vraag welke financiële producten hieraan tegemoet kunnen komen én hoe dat kan bewezen worden
- Vraag transparantie over de ESG-analyses die zijn uitgevoerd bij de bedrijven die deel uitmaken van de voorgestelde financiële producten
- Focus op breed gedragen keurmerken en leg deze op als minimale eis, bijv. het 'Towards Sustainability'-label of gelijkwaardig, en vermeld de specifieke duurzame prioriteiten van je organisatie
- Vraag niet enkel naar producten maar naar actieve duurzame inspanningen de dienstverlener zelf.

Kies de financiële producten die best overeenkomen met je duurzame beleggersprofiel.

We herhalen nog even dat sommige bewijsvoering betrekking heeft op de duurzaamheid van de bank (dienstverlener) en dus geen beoordeling geeft over de duurzaamheid van de portefeuille of van de individuele bedrijven waaruit de portefeuille bestaat (de aangeboden producten). Maak dus duidelijk het onderscheid tussen de duurzaamheid van een financieel product en dat van een financiële instelling. ([zie hoofdstuk 3, deel 3](#)).

STAP 7: Verhoog het ambitieniveau stapsgewijs

Blijf de ontwikkelingen van de nationale overheid en de Europese Unie over duurzame financiële producten volgen en tracht stapsgewijs de ambitie op vlak van duurzaam beleggen te verhogen. Deel dit ook geregeld mee aan de (potentiële) dienstverleners zodat ze hun eigen beleid hier stapsgewijs op kunnen aanpassen. De belangrijkste vraag hierbij blijft: waar wil de organisatie naartoe met duurzame financiële producten?

Het is mogelijk dat de organisatie er in een eerste fase voor opteert om enkel de nieuwe beleggingsproducten te verduurzamen en de historische beleggingen te laten voor wat ze zijn. Dat is reeds een eerste stap in de goede richting.

Het is perfect mogelijk om een strategisch plan voor de organisatie te formuleren waarbij stapsgewijs wordt geëvolueerd in de richting van een volledig gedragen en duurzame beleggingsportefeuille.

STAP 8: Neem je voortrekkersrol actief op

Van zodra de organisatie goede praktijken realiseert op vlak van duurzame financiële producten is het belangrijk om hierover te communiceren. Dat is niet enkele van belang voor de (potentiële) markspelers waar je mee samenwerkt. Als institutionele belegger sta je immers in de kijker en kan je een voorbeeldrol vervullen. Door te communiceren over de bewuste keuze om duurzaam te beleggen nemen andere overheden dit goede voorbeeld over. Op die manier is het mogelijk om een tsunami van vragen te creëren naar duurzame beleggingsfondsen zodat een verschuiving van de markt mogelijk wordt. Deze communicatie is niet enkel belangrijk op niveau van institutionele beleggers. Indien jouw organisatie ook communiceert naar burgers (particuliere beleggers) kan dit ook inspireren en aanzetten tot actie.

8

BIBLIOGRAFIE

- AG Insurance. (2019, juni 6). Sustainable investing? AG is all in! Opgehaald van AG Insurance: <https://bit.ly/2tGBtJ2>
- BEAMA. (2019). Evolutie van DMVI ICB's. Opgehaald van Belgian Asset Managers Association: <https://www.beama.be/nl/statistieken/dmvi>
- BNP Paribas. (2019). The ESG Global Survey 2019. Parijs: BNP Paribas.
- de Lange, R. (2017, september 2). Millenials stuwen het donkergroene beleggen. Het Financieele Dagblad, p. 2.
- Eurosif. (2018). European SRI study. Parijs: Eurosif.
- Febelfin. (2019). A QUALITY STANDARD FOR SUSTAINABLE AND SOCIALLY RESPONSIBLE FINANCIAL PRODUCTS. Brussel: Belgian Financial Sector Federation.
- Forum Ethibel. (2017). Duurzaam sparen en beleggen in België. Aalst: MIRA.
- GSIA. (2016). Global Sustainable Investment Review. Global Sustainable Investment Alliance.
- Huber, B. M., Comstock, M., Polk, D., & Wardwell, L. (2017). ESG Reports and Ratings: What They Are, Why They Matter. Boston: Harvard Law School Forum on Corporate Governance and Financial Regulation.
- Insurance Europe. (2019, mei 23). European policymakers must act to ensure insurers can fully contribute towards a sustainable Europe. Opgehaald van PRESS RELEASE: <https://bit.ly/2sJVYV3>
- Nationale Bank. (2018, mei). Online statistieken. Opgehaald van: <https://stat.nbb.be/?lang=nl>
- Schoenmaker, D., & Schramade, W. (2018). Principles of Sustainable Finance. Oxford University Press.
- State Street Global Advisors. (2019). The ESG Data Challenge. State Street Global Advisors.
- Triodos Bank. (2019, februari 5). Nieuw duurzaamheidslabel voor financiële producten en diensten schiet tekort. Opgehaald van Triodos Bank: <https://bit.ly/2QuWPBZ>
- Van Maldegem, P. (2018, december 3). 'Pensioenfondsen zetten steeds meer in op duurzaamheid'. De Tijd.

9

BIJLAGE 1: OVERZICHT VAN BELANGRIJKE ORGANISATIES OP VLAAK VAN DUURZAME FINANCIËLE PRODUCTEN

BEAMA (Belgian Asset Managers Association): Het doel van deze vereniging is het ontwikkelen van deze sector en het behartigen van de belangen van haar leden, professionele vermogensbeheerders in België.

www.beama.be

Eurosif: European Sustainable Investment Forum.

www.eurosif.org

Febelfin: De Belgische Federatie van het Financiewezen is de overkoepelende federatie voor de Belgische financiële sector.

www.febelfin.be

Forum Ethibel: Forum ETHIBEL is een Belgisch forum of platform die actief is in het domein maatschappelijk verantwoord investeren

FSMA: is de autoriteit voor financiële diensten en markten streeft naar een eerlijke en correcte behandeling van de financiële consument en naar integere financiële markten. De FSMA is niet betrokken bij privé-initiatieven tot certificering van financiële producten. FSMA richt zich wel op de transparantie van de financiële informatie voor beleggers en besteedt de nodige aandacht aan de informatie inzake duurzaamheid die in de commerciële en wettelijke documenten van financiële producten wordt verspreid. De FSMA heeft een specifieke webpagina rond duurzaamheid op haar website (<https://www.fsma.be/nl/duurzame-financiering>) waarop nuttige informatie kan teruggevonden worden.

www.fsma.be

GSI: Global Sustainable Investment Alliance: internationale netwerkorganisatie van organisaties die duurzame beleggingen aanbieden.

www.gsi-alliance.org

ICB (Instelling voor Collectieve Belegging): is een ICB is een instelling die geld afkomstig van diverse beleggers investeert en dit kapitaal collectief belegt in een geheel van gediversifieerde financiële instrumenten volgens het principe van risicospreiding. In de volksmond wordt een ICB vaak een 'fonds' genoemd.

VBDO (Vereniging van Beleggers voor Duurzame Ontwikkeling): is een Nederlandse vereniging die opkomt voor de belangen van institutionele en particuliere beleggers die willen bijdragen aan duurzame ontwikkeling.

www.vbdo.nl

10 —

BIJLAGE 2: SAMENSTELLING ADVIESRAAD

In de loop van 2020 werd vanuit het Federaal Instituut voor Duurzame ontwikkeling (FIDO) een ‘tijdelijke’ financiële adviesraad opgestart met experten op vlak van duurzame financiële producten. Hun inzichten werden verwerkt in deze nieuwe fiche.

Het doel van de adviesraad is om de eerste versie (1.0.) van voorliggende fiche vollediger en concreter te maken op basis van de gezamenlijke expertise en ervaring. Hiermee kunnen overheden vervolgens aan de slag om hun financiële portefeuille te verduurzamen. Er is bewust gekozen om deze marktconsultatie vooral te richten op de ‘experten’ in deze sector en dus in eerste instantie niet de commerciële marktspeler te betrekken zoals financiële instellingen, portefeuille-beheerders en ratingagentschappen.

Volgende instellingen waren betrokken bij het overleg:

- Ethibel
- FAVV, Leefmilieu
- FOD BOSA
- Febelfin
- FOD Volksgezondheid, FAVV, Leefmilieu
- Stad Brugge
- VVSG
- FOD BOSA
- FIDO
- The Global Picture

Referenties

Meer voorbeelden voor het
verduurzamen van aankopen kan u
vinden op:

www.gidsvoorduurzameaankopen.be

Verantwoordelijke uitgever: